

Redogörelse till riksdagen 2024/25:NR1

Nordiska rådets svenska delegations redogörelse för verksamheten under 2024

Till riksdagen

Nordiska rådets svenska delegation överlämnar härmed bifogad redogörelse för sin verksamhet under 2024.

Stockholm den 22 februari 2025

Heléne Björklund (S)
delegationsordförande

Lena Eklöf
delegationssekreterare

Innehållsförteckning

- 1 Sammanfattning3
- 2 Församlingens roll, uppgifter och organisering5
- 3 Riksdagens delegation till församlingen9
- 4 Den svenska delegationens verksamhet under 202414
- 5 Nordiska rådets verksamhet under 202417
 - 5.1 Revidering av Helsingforsavtalet17
 - 5.2 Det säkerhetspolitiska läget19
 - 5.3 Gränshinder19
 - 5.4 Nordiska rådets sessioner under 202420
 - 5.5 Nordiska rådets kontakter med närområdena under 202422
 - 5.6 Nordiska rådets presidium24
 - 5.7 Utskottet för ett hållbart Norden27
 - 5.8 Utskottet för kunskap och kultur i Norden28
 - 5.9 Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden30
 - 5.10 Utskottet för välfärd i Norden33
 - 5.11 Kontrollkommittén34
 - 5.12 Övrigt36
- 6 Planer för verksamheten under 202538
- 7 Den parlamentariska Östersjökonferensen.....39
 - 7.1 Den 33:e parlamentariska Östersjökonferensen.....39
 - 7.2 Den ständiga kommittén40
 - 7.3 Östersjökonferensens arbetsgrupper och rapportörer41
- 8 Den arktiska parlamentarikerkonferensen.....44

- Bilaga 1*
Förteckning över rekommendationer och interna beslut48
- Bilaga 2*
Missiv parlamentariska Östersjökonferensen50
- Bilaga 3*
Missiv arktiska parlamentarikerkonferensen51

1 Sammanfattning

Nordiska rådets 87 ledamöter möts årligen vid fem tillfällen i sina partigrupper, i presidiet och i sina utskott samt i plenar. Under året bereds ärenden som ofta föreslagits av partigrupperna och sedan beretts i presidiet eller i ett utskott och slutligen beslutats i plenar i samband med en temasession eller session. Under 2024 antog rådet 38 rekommendationer som skickades till ministerrådet eller de nordiska regeringarna och ibland till både ministerrådet och regeringarna. Island innehade ordförandeskapet för Nordiska rådet under 2024. Huvudtemat för Islands presidentskapsprogram var fred och säkerhet i Arktis, men också miljö och jämställdhet uppmärksammades i programmet. De frågor som återkom och fick störst utrymme under året rörde en eventuell uppdatering av Helsingforsavtalet, den geopolitiska säkerhetssituationen, nordiskt transportsamarbete och gränshinder.

Under Nordiska rådets session i Reykjavik rekommenderade Nordiska rådets medlemmar de nordiska regeringarna att förnya Helsingforsavtalet. De 62 närvarande ledamöterna röstade för rekommendationen och menade att uppdateringen behövs för att säkerställa att det nordiska samarbetet kan utvecklas i takt med tiden och att det ska avspegla den utveckling som de nordiska länderna genomgår. Rådet menade att en förnyelse förstärker samarbetets relevans och aktualitet samt rekommenderade att de fem nordiska länderna som är parter i avtalet tillsätter en arbetsgrupp som ska besluta om huruvida avtalet ska uppdateras och i så fall på vilket sätt.

Under 2024 fortsatte Nordiska rådet sitt arbete med att bidra till att stärka det nordiska försvars- och säkerhetssamarbetet, inklusive den civila beredskapen. Frågor om hybridhot och resiliens fortsatte att stå högt på agendan, och många diskussioner fokuserades på Nordens roll i en global värld mot bakgrund av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och det nya läget då Finland och Sverige blivit Natomedlemmar.

Arbetet mot gränshinder utgör en del av Nordiska rådets kärnverksamhet och är en viktig del för att nå visionen om att vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030. Arbetet med att lösa gränshinderproblematik blev en stor del av rådets verksamhet inte minst under covid-19-pandemin, då många problem i gränsområdena mellan de nordiska länderna uppdagades. Nordiska rådets gränshindergrupp identifierar vissa prioriterade gränshinder, och under 2024 prioriterades yrkesutbildningar och erkännande av branschreglerade yrkeskvalifikationer, skatterelaterade gränshinder och infrastruktur med fokus på digitalisering och transport.

Nordiska rådets utskott arbetade under året främst med frågor om biologisk mångfald, minskning av användningen av fossila bränslen och miljöbrottslighet, hållbar utveckling inom den nordiska kultursektorn, nordisk språkpolitik, trygghet i digitala medier, ökad digital kompetens och stärkande och synliggörande av den nordiska kulturbranschen samt med frågor om infrastruktur

och transporter, inklusive möjligheterna till infrastrukturellt samarbete i händelse av en kris.

Den svenska delegationen skickade rådets 38 rekommendationer till berörda fackutskott i riksdagen, och ledamöterna återrapporterade även muntligen i sina respektive utskott om tillfälle gavs. Den svenska delegationen diskuterade under året även vikten av att rådets arbete förankras i, och återkopplas till, de nationella parlamentens fackutskott och att rekommendationerna inkluderas i utskottsarbetet för att hamna i rätt sammanhang och bidra till kunskapsbanken inom ett visst sakområde.

Under 2024 utarbetades också det svenska presidentskapsprogrammet som fick rubriken ”Norden tillsammans – nordisk nytta och sammanhållning i en orolig tid” och som kommer att sätta sin prägel på rådets, presidiets och utskottens arbete under 2025.

2 Församlingens roll, uppgifter och organisering

Inom ramen för Nordiska rådet samarbetar de nordiska ländernas samt de självstyrande områdena Färöarnas, Grönlands och Ålands parlament och regeringar. Samarbetet grundas på Helsingforsavtalet som undertecknades 1962 och har reviderats flera gånger sedan dess. Helsingforsavtalet anger att samarbetet omfattar sociala och rättsliga frågor, kultur, ekonomi och näringsliv, kommunikationer, miljö och säkerhet. Helsingforsavtalet utesluter inte samarbete även på andra områden. Nordiska rådet har även utvecklat formerna för att ge en parlamentarisk dimension till samarbetet mellan regeringarna på det utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska området.

Nordiska rådets roll är att ta initiativ där man ser problem som kan lösas på nordisk nivå eller där nya möjligheter kan tas till vara genom nordiskt samarbete. Vidare är Nordiska rådet rådgivande i frågor som rör två eller flera nordiska länder. Begreppet ”nordisk nytta” är grundläggande och innebär att de nordiska länderna samarbetar om sådant de kan göra bättre tillsammans än om de agerar var för sig. Det kan handla om att förbättra medborgarnas vardag, att utbyta erfarenheter inför reformer på olika samhällsområden och att få genomslag för gemensamma nordiska värderingar i internationella sammanhang. En central del av det nordiska samarbetet är att arbeta emot alla former av gränshinder. Gränshinderfrågorna står alltid högt på dagordningen och vävs in i Nordiska rådets olika organ.

Nordiska rådet består av 87 valda medlemmar från de nordiska länderna samt de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland. Helsingforsavtalet fastställer vilka delegationer som finns och hur de är sammansatta. Varje delegation väljer inom sig en ordförande och en vice ordförande. Varje delegation ska bevaka att beslut genomförs i det egna landet. Av medlemmarna i rådet väljer Danmarks folketing 16 ledamöter, Finlands riksdag 18, Islands allting 7 och Norges storting och Sveriges riksdag vardera 20. Dessutom väljer Färöarnas lagting, Grönlands landsting och Ålands lagting 2 ledamöter var. Dessutom väljer varje församling lika många suppleanter som ordinarie ledamöter. Val av medlemmar och suppleanter förrättas årligen och gäller för tiden till nästa val. Vid val ska olika politiska meningsriktningar ges representation i rådet.

Rådet och presidiet leds av en president och en vicepresident från ordförandeskapslandet. Under ordförandeskapsåret deltar presidenten och vicepresidenten i flertalet möten i internationella sammanhang. Varje år utarbetar det land som har presidentskapet ett presidentskapsprogram för det kommande året. Syftet med programmet är att lyfta fram prioriteringar och fokusområden för rådets arbete samt det nordiska samarbetet. Dessutom utarbetar utskotten egna årliga arbetsprogram.

Det politiska samarbetet kring sakfrågorna sker främst i partigrupperna och i de fyra fackutskotten samt i presidiet som är det administrativa ledningsorganet. Presidiet kan även agera plenarförsamling mellan sessionerna och lägga fram ett yttrande eller en framställning. De fyra utskotten har som huvuduppgift att behandla ärenden inom respektive ansvarsområde och består av: utskottet för välfärd i Norden, utskottet för ett hållbart Norden, utskottet för tillväxt och utveckling i Norden samt utskottet för kunskap och kultur i Norden. Dessutom finns en kontrollkommitté, där varje land och varje partigrupp ska vara representerad. Kontrollkommittén ska avge utlåtanden till presidiet om tolkningar av Helsingforsavtalet, andra avtal om nordiskt samarbete, arbetsordningen och andra interna bestämmelser. De valda medlemmarna kan bilda partigrupper bestående av minst fyra medlemmar från två länder. Det är partigrupperna som nominerar ledamöter till presidiet och utskotten. Partigrupperna är: Socialdemokratiska gruppen, Mittengruppen, Konservativa gruppen, Nordisk grön vänster och Nordisk frihet. Partigrupperna utarbetar frågor och medlemsförslag, förbereder val och samordnar politiska ståndpunkter i aktuella frågor. Numera författar partigrupperna de flesta av medlemsförslagen, och de får ekonomiskt stöd för sin verksamhet.

Nordiska rådets 87 ledamöter möts årligen vid fem tillfällen i sina partigrupper, i presidiet och utskotten samt i plenar. Under året bereds ärenden som ofta föreslagits av partigrupperna, beretts i presidiet och utskott och slutligen beslutats i plenar i samband med en temasession och session. Den årliga sessionen äger rum i ordförandeskapslandet vecka 44 och är årets största nordiska forum för dialog mellan parlamentariker, statsministrar, oppositionsledare och fackministrar från hela Norden. Sessionen innebär en veckas möten och arrangemang med ungefär 800 deltagare. Sedan 2012 arrangeras också en temasession varje år. Vid sidan av de två sessionerna möts rådet ytterligare tre gånger per år. Nordiska rådets slutsatser får oftast formen av en rekommendation som riktas till Nordiska ministerrådet eller en eller flera nordiska regeringar. Nordiska rådet följer upp och kontrollerar att rekommendationerna genomförs på bästa möjliga sätt. Rådets medlemmar kan även ställa frågor till ministerrådet, ländernas regeringar samt Färöarnas och Grönlands landsstyren och Ålands landskapsstyrelse. En muntlig fråga ska ställas och besvaras vid en särskild frågestund som ordnas på förslag av presidiet i samband med en session. En skriftlig fråga ska besvaras senast sex veckor efter att den kom mottagaren tillhanda. Den svenska delegationen bidrar till detta inom ramen för arbetet i Nordiska rådet men också genom förankring i riksdagens utskott och genom kontakter med regeringen samt med organisationer, civilsamhället och enskilda medborgare.

Det finns en stark önskan från parlamentarikerhåll att fortsätta att göra Nordiska rådets arbete mer aktuellt, förbättra den nationella förankringen och arbeta med snabbare processer. Nordiska rådet har därför genomfört ett reformarbete i syfte att uppnå mer politisk dialog och färre konsensuslösningar.

Nordiska rådets sekretariat leds av en rådsdirektör och består av 19 medarbetare och är beläget i Köpenhamn. Varje landsdelegation har medarbetare

inom parlamentets förvaltning, en delegationssekreterare och medarbetare som stöder delegationen, och varje partigrupp har en generalsekreterare och ytterligare medarbetare.

Budget

Budgetramen för det nordiska samarbetet i Nordiska ministerrådet uppgick till 1 055 400 tusen danska kronor för 2024. Budgeten var den sista i den fyraåriga handlingsplan som löpte under perioden 2021–2024. Ministerrådet beslutar om budgetramen och ska enligt Helsingforsavtalet genomföra de förslag till ändringar som Nordiska rådet rekommenderar om det inte finns synnerliga skäl att inte göra det. Under våren 2024 fördes politiska diskussioner mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet om ministerrådets budget för 2025, vilket resulterade i enighet om budgetsatsningar på totalt 20,5 miljoner DKK. Förhandlingarna gav bland annat extra stöd till nordiska civilsamhällesorganisationer och ideella föreningar och stöd till aktörer som är centrala för nordisk kultur och utbildning. Det blev även avtalat att man skulle fortsätta att föra en dialog om att etablera ett ministerråd för transport. Efter förhandlingar under året om Nordiska ministerrådets budget för 2025 rekommenderade Nordiska rådet vid sessionen i Reykjavik att godkänna ministerrådsförslaget.

Nordiska rådets budget för 2024 uppgick till 40 746 635 DKK. Procentsatsen för indexjusteringen låg på 3,7 %. Utgångspunkten för beräkningen av Sveriges bidrag på 12 266 283 DKK till de gemensamma kostnaderna är den budgetram om 36 946 635 DKK som presidiet antagit för delegationernas bidrag. Sveriges andel av kostnaderna för Nordiska rådet beräknas enligt en fördelningsnyckel baserad på BNI och följer Nordiska ministerrådets fördelningsnyckel. Sverige stod för 33,2 procent av kostnaderna under 2024. Det svenska bidraget utbetalas i DKK halvårsvis till Nordiska rådets sekretariat i Köpenhamn. På grund av variationer i valutakursen och ökade kostnader för tolkning och översättning har Sveriges bidrag ökat under senare år. Sedan 2020 pris- och löneomräknas budgeten med en årlig ökning med cirka 1,5–3 procent. Enligt Nordiska rådets ekonomireglemente ska överskott från ett räkenskapsår som huvudregel betalas tillbaka till medlemsländerna. Vid presidiets möte i december 2024 beslutades att överskott från 2023 på 2 802 426 DKK skulle återbetalas till länderna, enligt fördelningsnyckeln, så när som på ett beviljat bidrag till Ungdomens Nordiska Råd på 250 000 DKK för ordnande av ett nordiskt ungdomsläger på Utøya i Norge.

Presidiet har beslutat att tillsätta en arbetsgrupp för budget- och räkenskapsrelaterade ärenden. Denna budgetordförandegrupp ska bestå av presidiemedlemmar som representerar alla partigrupper, och Nordiska rådets presidentskap ska ingå i arbetsgruppen och leda gruppens arbete. Arbetsgruppen får mandat att förbereda presidiets behandling av Nordiska rådets budget, Nordiska ministerrådets budget, disponering och prioritering av Nordiska rådets resultat och räkenskap, disponering och prioritering av presidiets medel, Nordiska rådets kvartals- och årsräkenskaper och övriga ärenden som är relaterade

till Nordiska rådets eller Nordiska ministerrådets budget och räkenskaper. Den svenska delegationen äskar årligen medel till verksamheten i Nordiska rådet. En del rör bidraget till den gemensamma verksamheten och en rör den svenska delegationens egna kostnader för att delta i arbetet och täcker bland annat resor, hotellvistelser och traktamenten samt övrig verksamhet. En stor årlig post avsätts för Nordiska rådets årliga fasta möten i riksdagen.

3 Riksdagens delegation till församlingen

Ledamöter

Den svenska delegationen består av 20 ordinarie ledamöter och 20 suppleanter. De ordinarie ledamöterna deltar aktivt i rådets arbete, och suppleanterna ersätter ordinarie ledamöter vid behov. Nordiska rådets svenska delegations arbetsutskott består av sex ordinarie ledamöter och fem suppleanter. Vid arbetsutskottets möten deltar samtliga ordinarie ledamöter och suppleanter.

Ordinarie ledamöter

Heléne Björklund (S), ordförande

Maria Stockhaus (M), vice ordförande

Angelika Bengtsson (SD), föräldraledig januari–oktober 2024

Johan Andersson (S)

Staffan Eklöf (SD)

Gunilla Carlsson (S)

Ann-Sofie Alm (M)

Per-Arne Håkansson (S)

Victoria Tiblom (SD)

Eva Lindh (S)

Lars Püss (M)

Lars Mejern Larsson (S)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Åsa Karlsson (S)

Ann-Christine Frohm (SD), hette Ann-Christine Frohm Utterstedt till och med maj 2024

Lorena Delgado Varas (V)

Johan Hultberg (M)

Catarina Deremar (C)

Anna Starbrink (L)

Emma Berginger (MP)

Suppleanter

Anna-Lena Hedberg (SD)

Anna Vikström (S)

Marie Nicholson (M)

Peder Björk (S)

Lars Andersson (SD)

Serkan Köse (S)

John E Weinerhall (M)

Malin Larsson (S)

Eric Palmqvist (SD)

Mats Wiking (S)

Alexandra Anstrell (M)

Mirja Räihä (S)

Yusuf Aydin (KD)

Rose-Marie Carlsson (S)

Lars Wistedt (SD), ersattes av Göran Hargestam (SD) från och med den 29 oktober

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Lars Johnsson (M)

Ulrika Liljeberg (C)

Helena Gellerman (L)

Rebecka Le Moine (MP)

Svenska delegationens arbetsutskott

Ordinarie ledamöter

Heléne Björklund (S), ordförande

Maria Stockhaus (M), vice ordförande

Gunilla Carlsson (S)

Lars Mejern Larsson (S)

Angelika Bengtsson (SD), ersattes av Ann-Christine Frohm (SD) under perioden januari–augusti 2024

Staffan Eklöf (SD)

Suppleanter

Lorena Delgado Varas (V)

Catarina Deremar (C)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Emma Berginger (MP)

Anna Starbrink (L)

Utskottsfördelning

Presidiet

Heléne Björklund (S)

Maria Stockhaus (M)

Angelika Bengtsson (SD), från och med den 28 oktober 2024

Lorena Delgado Varas (V)

Anna Starbrink (L)

Utskottet för ett hållbart Norden

Johan Andersson (S)

Åsa Karlsson (S)

Angelika Bengtsson (SD), till och med den 28 oktober 2024

Staffan Eklöf (SD)

Emma Berginger (MP)

Utskottet för kunskap och kultur i Norden

Lars Mejern Larsson (S), vice ordförande

Victoria Tiblom (SD)

Catarina Deremar (C)

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden

Kjell-Arne Ottosson (KD), ordförande

Gunilla Carlsson (S)

Per-Arne Håkansson (S)

Ann-Christine Frohm (SD)

Ann-Sofie Alm (M)

Lars Püss (M)

Utskottet för välfärd i Norden

Eva Lindh (S), ordförande

Johan Hultberg (M)

Kontrollkommittén

Per-Arne Håkansson (S)

Staffan Eklöf (SD)

Valkommittén

- Lars Mejern Larsson (S), ordförande
- Angelika Bengtsson (SD)
- Lars Püss (M)
- Kjell-Arne Ottosson (KD)

Gränshindergruppen

- Per-Arne Håkansson (S), ordförande
- Lars Mejern Larsson (S)
- Victoria Tiblom (SD)
- Ann-Sofie Alm (M)
- Maria Stockhaus (M)
- Johan Hultberg (M)
- Catarina Deremar (C)
- Kjell-Arne Ottosson (KD)

Särskilda uppdrag för församlingen

Under 2024 var Gunilla Carlsson (S) ordinarie medlem och Ann-Sofie Alm (M) suppleant i Kulturfondens styrelse. Maria Stockhaus (M) var samtidigt ledamot i Nordiska investeringsbankens kontrollkommitté.

Inom Nordiska rådets presidium fördelas särskilt ansvar till olika ledamöter för presidiets internationella ansvarsområden. Under året hade de svenska medlemmarna särskilda ansvarsområden i presidiet enligt nedan.

Ansvarsområden	Ledamöter
Arktiska parlamentarikerkonferensen (CPAR)	Anna Starbrink (L) och Lorena Delgado Varas (V)
Beneluxparlamentet	Lorena Delgado Varas (V)
Demokratiska oppositionerna i Belarus och Ryssland	Anna Starbrink (L)
Demokrati, rättsstat, mänskliga rättigheter m.m.	Anna Starbrink (L)
EU-frågor	Anna Starbrink (L) och Maria Stockhaus (M)
Fredsarbete	Lorena Delgado Varas (V)
Parlamentariska Östersjökonferensen (BSPC)	Heléne Björklund (S)
USA, Kanada och Quebec	Heléne Björklund (S)
Tyskland och Schleswig-Holstein	Anna Starbrink (L)
Västnordiska rådet	Maria Stockhaus (M)

Under året fortsatte arbetet i den grupp som presidiet tillsatte 2023 med uppdrag att ta fram en rapport med förslag på en eventuell uppdatering av Helsingforsavtalet. I arbetsgruppen deltog Lars Püss (M) som svensk representant. Under året var också Heléne Björklund (S) ordförande i Socialdemokratiska gruppen medan Lorena Delgado Varas (V) var ordförande i Nordisk grön vänster och Angelika Bengtsson (SD) var ordförande i Nordisk frihet.

4 Den svenska delegationens verksamhet under 2024

Delegationsmöten

Delegationen höll sju delegationsmöten och tre arbetsutskottsmöten under året. Delegationsmötet i januari gästades av dåvarande EU-minister och minister med ansvar för nordiskt samarbete, Jessica Roswall (M). Roswall gästade även delegationsmötet i maj tillsammans med Gränshinderrådets ordförande, Anders Ahnlid, för en särskild diskussion om gränshinder. Vid mötet i oktober deltog den då nytilträdde EU-ministern och ministern med ansvar för nordiskt samarbete, Jessica Rosencrantz (M) för ett första möte med delegationen efter det att hon tillträtt sin nya ministerpost. Under året hade delegationen även ett kunskapsinhämtande digitalt möte med Sveriges ambassadör i Köpenhamn, Charlotte Wrangberg, om de självstyrande områdena.

Vid sidan av det löpande arbetet kom årets delegationsmöten att fokuseras mycket på frågan om en eventuell uppdatering av Helsingforsavtalet och på Färöarnas, Grönlands och Ålands ställning i det nordiska samarbetet.

Under året tog arbetsutskottet och delegationen fram ett svenskt presidentskapsprogram inför sitt ordförandeskap i Nordiska rådet och inledde diskussioner om och förberedelser inför det kommande presidentskapsåret samt sessionen i riksdagen vecka 44 och utdelningen av Nordiska rådets priser i samband med den.

Studieresor

Delegationen gjorde två studieresor under året, en till Haparanda-Torneå och en till Öresundsregionen. Båda resorna fokuserades på gränshinder och den senare också på arbetsmarknads- och infrastrukturfrågor. I och med genomförandet av de två studieresorna har delegationen, tillsammans med studieresan till svensk-norska gränsen under 2023, genomfört de tre resor till Sveriges gränsregioner som man avsåg att genomföra under mandatperioden.

Vid studieresan till Haparanda-Torneå den 10–11 mars deltog 18 ledamöter samt under resans andra dag 2 ledamöter från den finländska delegationen till Nordiska rådet som bjudits in att delta. Studieresan inleddes på söndagskvällen den 10 mars med en arbetsmiddag under värdskap av Norrbottens landshövding Lotta Finstorp på landshövdingens residens i Luleå. Under måndagen reste delegationen sedan till Haparanda, där möten hölls med kommunalrådet i Haparanda och Torneås stadsdirektör. Delegationen träffade även gränssamarbetsutvecklare i Haparanda-Torneå som höll en presentation om samarbetet mellan Haparanda och Torneå. Därefter besökte delegationen Kukkolaforseen där de i samband med lunchen fick information om Kukkola Turist & Konferens med fokus på hur det är att bedriva besöksnäring på gränsen mellan Sverige

och Finland. Under eftermiddagen hölls möten i Torneå stadshus med fokus på gränshinder och regionalt samarbete tillsammans med Tornedalsrådet och representanter för de regionala gränshinderorganisationerna Gränsälvskommissionen, Nordkalottens gränstjänst och Bothnian Arc.

Vid studieresan till Öresundsregionen den 10–11 november deltog 13 ledamöter, och programmet började med en arbetsmiddag söndagen den 10 november under värdskap av Sveriges ambassadör i Danmark, Hans Wallmark, på ambassadörens residens i Köpenhamn. Innan middagen hölls tematiska presentationer av representanter för Öresundsbron, Öresundsinstitutet och Sydsvenska Industri- och Handelskammaren följt av en diskussion. Vid middagen deltog Bartel Haarder, Danmarks representant i Gränshinderrådet, för en diskussion om gränshinder. Under måndagsförmiddagen hölls möten i Köpenhamn med bland andra Dansk Industri och informationstjänsten Öresunddirekt. Därefter åkte delegationen till Malmö för en arbetslunch med Greater Copenhagen samt möten med gränspoliserna och företrädare för Polisregion Syd, kommunstyrelsens ordförande Katrin Stjernfeldt Jammeh (S) och representanter för Malmö stad och Öresundsmetron.

Seminarier

I samband med Nordiska rådets möten i riksdagen den 5–6 februari arrangerade den svenska delegationen ett seminarium för rådets medlemmar om artificiell intelligens (AI). Vid seminariet hölls en paneldebatt med experter inom området som tillsammans med parlamentarikerna diskuterade möjligheterna och riskerna med utvecklingen inom AI och hur de nordiska länderna kan samarbeta inom AI.

Den 11 december arrangerade den svenska delegationen en lunch i riksdagen för de nordiska ambassadörerna i Stockholm, vilket delegationen gjort några år i rad. Vid lunchen berättade varje lands ambassadör kort om läget i respektive land, och delegationens ordförande Heléne Björklund (S) berättade om det svenska presidentskapsprogrammet för Nordiska rådet 2025.

Interaktion med riksdagens utskott

Den svenska delegationen skickar årligen rådets rekommendationer till berörda fackutskott i riksdagen, och rådets ledamöter återrapporterar om tillfälle ges även muntligen till utskotten. Enligt den svenska delegationen är det viktigt att rådets arbete återkopplas till de nationella parlamentens fackutskott. Delegationen har under året lyft fram att man önskar föra en diskussion med utskotten om hur rekommendationerna bättre kan förankras i riksdagsarbetet och om arbetet på något sätt kan formaliseras och inte endast föras upp för kännedom under övriga frågor på ett utskottsmöte. Återkopplingen ska inte heller vara beroende av att det sitter en ledamot från den svenska delegationen till Nordiska rådet i utskottet. Delegationen vill att rekommendationerna

inkluderas i utskottsarbetet för att hamna i rätt sammanhang och bidra till kunskapsbanken inom ett visst sakområde.

I enlighet med talmannens rekommendationer om ökad interaktion mellan delegationer och utskotten deltog delegationens presidium, i nära anslutning till sessionen i Reykjavik, vid ett möte med utrikesutskottet för att särskilt informera om rådets arbete och diskutera en uppdatering av Helsingforsavtalet och de självstyrande områdenas status i det nordiska samarbetet.

5 Nordiska rådets verksamhet under 2024

Under 2024 antog rådet 38 rekommendationer som skickades till ministerrådet eller de nordiska regeringarna eller till både ministerrådet och regeringarna. Island innehade ordförandeskapet för Nordiska rådet under 2024. Under sessionsveckan i slutet av oktober 2023 valdes Bryndís Haraldsdóttir till ny president och Oddný G Harðardóttir till ny vicepresident för Nordiska rådet. Huvudtemat för Islands presidentskapsprogram var fred och säkerhet i Arktis, men också miljö och jämställdhet uppmärksammades i programmet. Avsikten med presidentskapsprogrammen är att lyfta fram de områden där man vill ta nya initiativ eller göra särskilda insatser. Det finns däremot inte utrymme i ett så kortfattat program att nämna allt det samarbete som pågår fortlöpande inom Norden eller inom Nordiska rådet. Således fortsatte såväl utskotten som presidentiet sitt arbete också på andra sakområden, även om de frågor och åtgärdsförslag som togs upp i programmet betonades särskilt i rådets arbete under 2024. De frågor som återkom och fick störst utrymme under året rörde en uppdatering av Helsingforsavtalet, den geopolitiska säkerhetssituationen, nordiskt transportsamarbete och gränshinder.

Under året stod riksdagen värd för Nordiska rådets möten i februari. Mötena var årets första och bestod sedvanligt av partigruppsmöten och presidie- och utskottsmöten. I samband med mötena arrangerade den svenska delegationen även ett seminarium om artificiell intelligens. Den svenska delegationen stod även värd för en middag för alla rådets medlemmar.

5.1 Revidering av Helsingforsavtalet

Under 2024 fortsatte Nordiska rådet att arbeta med frågan om Helsingforsavtalets innehåll och mening och om huruvida de nordiska regeringarna bör inleda en gemensam diskussion med Nordiska rådet om en eventuell revidering av avtalet där flera av ländernas samarbetsområden finns förankrade. Helsingforsavtalet är en samarbetsöverenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige och utgör grunden för det nordiska samarbetet. Avtal undertecknades den 23 mars 1962, en dag som utropats till Nordens dag. Avtalet är kort, var banbrytande när det kom och benämns som Nordens grundlag. Senast avtalet uppdaterades var 1996 i samband med Finlands och Sveriges inträde i EU. De fina orden i avtalet om gränslöst samarbete fick sig en törn under coronapandemin, då många nordbor som levde och verkade över en landsgräns inte längre kunde ta sig till arbetet, handla eller besöka sina fritidshus och släktingar i grannlandet. Flera röster i Norden har höjts för att det är dags för en uppdatering av Helsingforsavtalet, inte minst med tanke på den förändrade säkerhetssituationen. Under de senaste åren har rådet konstaterat att Nordens utrikes- och säkerhetspolitiska miljö har förändrats, bland annat genom Finlands och Sveriges Natoansökan och sedermera Natomedlemskap.

Huruvida avtalet ska revideras eller inte är en fråga för regeringarna som är avtalsparter, och en revidering behöver initieras av de fem ländernas statsministrar.

Nordiska rådets presidium tillsatte under 2023 en arbetsgrupp för att utreda behovet av en revidering av Helsingforsavtalet och för att specificera inom vilka områden en eventuell uppdatering i så fall behövs. Målet var att säkerställa att Helsingforsavtalet skapar så bra ramar som möjligt för ett stärkt nordiskt samarbete nu och i framtiden. Arbetsgruppen skulle bedöma behovet av att inkludera eventuella nya politikområden i avtalet och se över befintliga skrivningar. Det kan konstateras att medlemmarna i arbetsgruppen delvis hade olika förväntningar på vad gruppen skulle diskutera och vad arbetet skulle mynna ut i. Mycket av diskussionerna kom att handla om Färöarnas önskan om att vara fullvärdig part i det nordiska samarbetet, och även Grönland lyfte frågan om sin ställning i rådet. Nordiska rådets svenska delegation menade dock att dessa frågor inte hör hemma i arbetsgruppen utan är frågor för Danmark och Färöarna respektive Grönland samt för Finland och Åland. Om dessa områden blir självständiga behöver Helsingforsavtalet skrivas om, men detta är då en sak för regeringarna.

Efter att arbetsgruppens förslag hade beretts under ett drygt år skickade presidiet det till plenum för omröstning. Förslaget innehöll en rekommendation till de nordiska regeringarna att förnya Helsingforsavtalet, och det antogs vid Nordiska rådets session i Reykjavik. De 62 närvarande ledamöterna röstade enhälligt för rekommendationen och menade att uppdateringen behövs för att säkerställa att det nordiska samarbetet kan utvecklas i takt med tiden och att det ska avspegla den utveckling som de nordiska länderna genomgår. Rådet menade att en förnyelse förstärker samarbetets relevans och aktualitet. Rådet rekommenderade att de fem nordiska länderna som är parter i avtalet tillsätter en arbetsgrupp som ska besluta om huruvida avtalet ska uppdateras och på vilket sätt. Frågan om en uppdatering av Helsingforsavtalet kommer nu att sändas för behandling i de fem länderna, och regeringarna ger sedan via Nordiska ministerrådet ett samlat svar till Nordiska rådet.

Rekommendationen framhäver behovet av en klarare formulering av det nordiska samarbetets roll i fråga om att främja nordiska värden och synpunkter i EU och EES. Samtidigt föreslås mer bindande formuleringar om samarbetet när det kommer till utarbetande och implementering av nya regler. Viktiga områden som rådet anser saknas i avtalet och som är aktuella i det nordiska samarbetet är klimat, natur och hållbarhet, även om det finns ett kapitel om miljö. Därtill saknas ämnen som försvar, beredskap och samhällssäkerhet samt digitalisering, som inte heller är en del av avtalet i dag men som utgör en stor del av diskussionerna i rådet. Det internationella läget när Helsingforsavtalet ingicks har förändrats i grunden, bland annat efter att Finland och Sverige blev medlemmar i Nato. Rent språkligt är avtalet också föråldrat, och språket motvarar inte modernt språkbruk.

Frågan om vilka som ska vara part i avtalet och de självstyrande områdenas roll och mandat finns med i rekommendationen för regeringarna att se över,

också kopplat till de juridiska möjligheterna. Under debatterna vid sessionen i Reykjavik uttryckte den danska statsministern förståelse för att Färöarna och Grönland vill ha en starkare utrikespolitisk röst. Sveriges statsminister konstaterade att det fanns en pågående diskussion om avtalet och att det finländska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet skulle få leda arbetet framåt. Samtidigt uttryckte den svenska statsministern att Sveriges regering såg fram emot konstruktiva samtal.

5.2 Det säkerhetspolitiska läget

Under 2024 fortsatte Nordiska rådet sitt arbete med att bidra till att stärka det nordiska försvars- och säkerhetssamarbetet, inklusive den civila beredskapen. Frågor om hybridhot och resiliens fortsatte att stå högt på agendan, och många diskussioner fokuserades på Nordens roll i en global värld mot bakgrund av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och det nya läget då Finland och Sverige blivit Natomedlemmar. Med krig i Europa och ett kraftigt försämrat säkerhetspolitiskt läge konstaterades att nordiska försvarssamtal och konsultationer är särskilt viktiga. Nordiska rådet har drivit att de nordiska länderna ska samarbeta ännu mer kring försvarsfrågor, inte minst i Arktis och Östersjöregionen. Även samarbetet med de baltiska länderna och de andra demokratiska Östersjöländerna ses som mycket viktigt, liksom ett fortsatt starkt stöd till Ukraina. Detta lyftes bland annat fram under den årliga Nordefcokonferens som Danmarks delegation till Nordiska rådet stod värd för.

Nordiska rådet antog under året en rekommendation till de nordiska länderna om att sätta samman en försvars- och säkerhetskommision där också nordiska parlamentariker ingår. Kommissionen föreslås bland annat utreda möjligheterna till tätare samarbete i förhållande till säkerhetssituationen i Arktis och Östersjön samt i fråga om hybridkrigföring och cybersäkerhet.

5.3 Gränshinder

Arbetet för att motverka gränshinder utgör en del av Nordiska rådets kärnverksamhet och är en viktig del i att nå visionen om att vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030.

Arbetet med att lösa gränshinderproblematik blev en stor del av rådets verksamhet inte minst under covid-19-pandemin, då många problem i gränsområdena mellan de nordiska länderna uppdagades. Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden bär huvudansvaret för gränshinderfrågor, men det finns också en arbetsgrupp mot gränshinder under utskottet med medlemmar från presidiet och alla utskott. Denna gränshindergrupp identifierar vissa prioriterade gränshinder, och under 2024 prioriterades yrkesutbildningar och erkännande av branschreglerade yrkeskvalifikationer, skatterelaterade gränshinder och infrastruktur med fokus på digitalisering och transport. Sedan 2023 har gränshindergruppen också arbetat med att tydligare definiera sitt uppdrag och precisera hur de mer konkret kan bidra till att riva gränshinder. Detta har lett

till att samtliga av gruppens medlemmar har specifika ansvarsområden där de försöker bidra till att lösa specifika gränshinder. Under 2024 arbetade den svenska ledamoten Johan Hultberg (M) bland annat med digitala betallösningar, och under året utökade den norska betaltjänsten Vips sin verksamhet så att den nu fungerar över gränsen till Sverige.

5.4 Nordiska rådets sessioner under 2024

Nordiska rådet håller sedan 2011 två sessioner årligen. Förutom den ordinarie sessionen på hösten hålls även en temasession på våren. Båda sessionerna består av partigruppsmöten och presidie- och utskottsmöten samt plenum. Temasessionen är två dagar lång, medan den ordinarie sessionen är fyra dagar lång.

Temasessionen

Temasessionen 2024 hölls i Torshamn på Färöarna den 8–9 april och arrangerades av Danmark och Färöarna. Under sessionens första dag hölls partigruppsmöten samt presidie- och utskottsmöten, och under den andra dagen möttes rådets medlemmar i plenum för att debattera och behandla medlemsförslag.

Temat för sessionen var säkerhet, fred och beredskap i Nordatlanten, detta mot bakgrund av det förändrade säkerhetspolitiska läget efter Rysslands invasion av Ukraina samt Finland och Sveriges Natomedlemskap. Under sessionen hölls således en debatt på temat som inleddes av Nordiska rådets president Bryndís Haraldsdóttir, Färöarnas talman Aksel V Johannesen och Islands justitieminister Guðrún Hafsteinsdóttir. Viceamiral Louise Dedichen, som är Norges fasta representant i Natos militärkommitté, var inbjuden som särskild gästtalare.

Temasessionen innehöll också i sedvanlig ordning en frågestund med samarbetsministrarna, efter en presentation av deras redogörelse. I egenskap av ordförande för Nordiska ministerrådet presenterade Sveriges samarbetsminister Jessika Roswall (M) redogörelsen tillsammans med Färöarnas samarbetsminister Bjarni K Petersen.

Under temasessionen hölls också en aktualitetsdebatt om det nordiska transportsamarbetet och dess framtid. Debatten inleddes med att Gunnar Lindberg presenterade sina slutsatser av den genomlysning av det nordiska transportsamarbetet som han gjort på uppdrag av Nordiska ministerrådet. Därefter hölls en paneldiskussion där bland annat Sveriges samarbetsminister Jessika Roswall (M) deltog tillsammans med en medlem från Nordiska rådets utskott för tillväxt och utveckling samt representanter för näringslivet och påverkansorganisationer inom transportnäringen.

Vid temasessionen presenterade också Nordiska rådets arbetsgrupp för en eventuell revidering av Helsingforsavtalet sina rekommendationer till presidiet i plenum följt av en debatt. Därtill behandlades i sedvanlig ordning ett antal medlemsförslag, där flertalet antogs i form av rekommendationer till Nordiska ministerrådet och de nordiska regeringarna. På grund av tidsbrist

ströks dock fem betänkanden av utskottet för ett hållbart Norden från dagordningen och sköts fram för behandling vid Nordiska rådets session senare under året.

I samband med temasessionen genomfördes även flera studiebesök för rådets medlemmar, då de fick besöka telekommunikationsbolaget Føroya Tele och företaget SEV som arbetar med strömförsörjning. Nordiska rådets kontrollkommitté genomförde också ett institutionsbesök på kulturcentrumet Nordens hus.

Vid temasessionen deltog observatörerna till rådet från Ungdomens Nordiska Råd och Samiskt parlamentariskt råd. Rådet hade även bjudit in gäster från Baltiska församlingen, Västnordiska rådet och Beneluxparlamentet.

Nordiska rådets 76:e session

Nordiska rådets 76:e session hölls i Reykjavik på Island den 28–31 oktober 2024. Sessionen bestod i sedvanlig ordning av partigruppsmöten och presidie- och utskottsmöten samt av ett toppmöte i plenum med de nordiska statsministern. Vid sessionen gavs också redogörelser av de nordiska samarbetsministrarna, utrikesministrarna och försvarsministrarna, och på dessa följde en debatt. Sessionens internationella högnivågäst var Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj som talade till rådets medlemmar. Sessionen gästades också av Belarus oppositionsledare Svjatlana Tsichanouskaja som höll ett anförande och svarade på frågor från rådets medlemmar.

Vid toppmötet med statsministrarna deltog de åtta statsministrarna. Försvarsministrarna representerades av Danmarks försvarsminister Troels Lund Poulsen då Danmark under året var ordförande i det nordiska försvarssamarbetet Nordefco. Utrikesministrarna representerades av Sveriges utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M) då Sverige under 2024 var ordförande i Nordiska ministerrådet. De nordiska samarbetsministrarna representerades av Sveriges samarbetsminister Jessica Rosencrantz (M). I plenum hölls även en debatt om Nordiska ministerrådets arbete med välfärd i Norden och Nordiska ministerrådets budget. Utöver det debatterade man och fattade beslut om ett flertal medlemsförslag som rådets utskott arbetat fram under året. Samtliga medlemsförslag som debatterades antogs i form av rekommendationer till Nordiska ministerrådet och de nordiska regeringarna.

Vid Nordiska rådets session valdes de svenska ledamöterna Heléne Björklund (S) och Maria Stockhaus (M) till president respektive vicepresident för Nordiska rådet under 2025, då Sverige innehar presidentskapet i Nordiska rådet.

Under sessionen ägde även flera sidoevenemang rum. Bland annat genomfördes ett evenemang om jämställdhet och lika lön, där Islands före detta president Katrín Jakobsdóttir modererade ett panelsamtal. Den svenska ledamoten Eva Lindh (S) som är ordförande i Nordiska rådets utskott för välfärd i Norden deltog i panelen tillsammans med representanter för fackliga organisa-

tioner och företagsorganisationer samt en representant för Finlands utrikesdepartement.

Vid sessionen deltog också i sedvanlig ordning observatörerna från Ungdomens Nordiska Råd och Samiskt parlamentariskt råd. Gäster till sessionen var representanter för Baltiska församlingen, Västnordiska rådet, Benelux-parlamentet, den parlamentariska Östersjökonferensen, den arktiska parlamentarikerkonferensen, Natos parlamentariska församling och parlamenten i Storbritannien, Skottland, Quebec och Schleswig-Holstein.

5.5 Nordiska rådets kontakter med närområdena under 2024

Nordiska rådets samarbete med olika aktörer i Nordens närområden inleddes i mitten av 1990-talet och har hög prioritet. Samarbetet har vuxit på senare år, vad gäller både antalet samarbetspartner och antalet politiska sakområden. Det bedrivs nu både bilateralt med parlament i Nordens grannländer genom ömsesidiga inbjudningar till seminarier och sessioner och i form av aktivt deltagande i de regionala parlamentariska samarbetsstrukturer som finns för Arktis-, Barents- och Östersjöområdena. Det övergripande ansvaret för Nordiska rådets internationella samarbete och frågor som berör utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiken ligger hos presidiet.

Nordiska rådet antog 2023 en uppdaterad internationell strategi med ledorden demokrati, säkerhet och klimat. Strategin definierar rådets strategiska och långsiktiga mål inom det internationella fältet. Rådet uttrycker i texten att Rysslands anfallskrig mot Ukraina har skakat om säkerhetsläget i Europa. Samtidigt står världen inför en akut klimatkris, och då är internationellt samarbete viktigare än någonsin. I nuläget är Norden mer enat än någonsin, och medborgarna önskar ett ännu tätare nordiskt samarbete. Nordens främsta prioritet ska vara att försvara demokrati, fred och mänskliga rättigheter och stärka vårt partnerskap med likasinnade länder. Strategin tar upp tre områden som är prioriterade: säkerhet i Norden och Nordens närområde, den regelbaserade världsordningen och den nordiska välfärdsmodellen samt hållbar utveckling i Norden och globalt. Dessutom betonas vikten av att de nordiska länderna samarbetar ännu närmare för att tillsammans möta kommande utmaningar. I den internationella strategin betonas den gröna omställningen som en förutsättning för välfärd och säkerhet i världen, då ökade klimatförändringar och förlust av biologisk mångfald påverkar tillgången till mat, vatten, energi och andra naturresurser. Nordiska rådet vill vara pådrivande i sina internationella samarbeten för att den gröna omställningen genomförs och går snabbare.

För Nordiska rådet har framför allt kontakterna och samarbetet på parlamentarisk nivå med Estland, Lettland och Litauen och de tre baltiska parlamentens samarbetsorgan Baltiska församlingen fortsatt att vara av särskild vikt. Presidierna i de båda organisationerna träffas årligen för att diskutera arbetsplaner och samarbete det kommande året. Därutöver är det samarbetena med den arktiska parlamentarikerkonferensen (Conference of Parliamentarians

of the Arctic Region, CPAR) och den parlamentariska Östersjökonferensen (Baltic Sea Parliamentary Conference, BSPC) som betonas.

Baltiska församlingen och Nordiska rådet har varit nära partner sedan Baltiska församlingen inrättades i början av 1990-talet. Medlemmar av de två parlamentariska församlingarna bjuds in som internationella gäster till varandras huvudsessioner, konferenser och andra möten av gemensamt intresse. Dessutom hålls ett årligt möte mellan de två presidierna. Prioriteringarna för samarbetet under perioden 2024–2026 bygger på gemensamma värderingar i fråga om demokrati, rättsstatsprincipen och mänskliga rättigheter samt det gemensamma erkännandet av det hot som det ryska anfallskriget mot Ukraina utgör mot fred och stabilitet i Europa. Prioriteringarna för samarbetet mellan Baltiska församlingen och Nordiska rådet omfattar flera områden. Presidiernas möte under 2024 ägde rum i december i Oslo, och på agendan stod ämnen som artificiell intelligens och demokratisk motståndskraft samt hur samarbetet mellan Baltiska församlingen och Nordiska rådet kan fördjupas och utvecklas.

Nordiska rådet samarbetade under många år också med Ryssland, inte minst genom att bjuda in ryska parlamentariker till de nordiska länderna. Detta samarbete minskade 2014 och avstannade helt efter Rysslands invasion av Ukraina 2022. Nordiska rådet fokuserar i stället på att stötta Ukraina och rysk opposition, ofta i samarbete med Baltiska församlingen.

Förr var Nordiska rådet även i kontakt med parlamentariker från tidigare års regim i Belarus i samband med Nordiska rådets årliga rundabordsmöten för demokratisk utveckling i landet, men denna kontakt upphörde efter valet i Belarus 2020. Nordiska rådet har sedan dess fortsatt sitt arbete med den demokratiska oppositionen från Belarus, även detta vanligtvis i samarbete med Baltiska församlingen och ofta med stöd från Nordiska ministerrådet och dess sekretariatskontor i Litauen.

EU-frågor

EU är ett område i Nordiska rådets internationella strategi 2023–2027. I strategin understryks särskilt kontakten med Europaparlamentariker. Det finns en strävan i Nordiska rådet att förtydliga kontakterna med EU-parlamentet och de nordiska Europaparlamentarikerna. När representanter för rådet besökt parlamentet har man bland annat diskuterat utrikes- och säkerhetsfrågor, energifrågor, Östersjöfrågor, antibiotikaresistens och digitalisering. Under ett par år har presidiet haft återkommande möten med DEEA-delegationen i Europaparlamentet för att fördjupa samarbetet mellan institutionerna och diskutera aktuella frågor i en nordisk kontext. Givet att Europaparlamentet gick till val under sommaren 2024 önskade inte parlamentet ha ett möte, men det kommer att genomföras under 2025. Man planerar också att genomföra minst ett interparlamentariskt möte mellan de nationella EU- och utrikesutskotten och presidiet under 2025.

Nordens grannländer i väst

Samarbetet med Nordens grannländer i väst är också fortsatt prioriterat, och Nordiska rådet har observatörsstatus i Västnordiska rådet (Island, Färöarna och Grönland). Som en följd av Storbritanniens utträde ur EU och de nära historiska och kulturella banden betonar rådet vikten av ett fortsatt samarbete med landet. Storbritanniens parlament deltog med en delegation, under ledning av den vice talmannen från det brittiska underhuset, vid sessionen i Reykjavik. Delegationen uttryckte uppskattning över de nära relationerna med Norden och framförde en önskan om mer samarbete framöver.

Presidiets arbete under 2025

Det svenska presidentskapsprogrammet ”Norden tillsammans, nordisk nytta och sammanhållning i en orolig tid” kommer att sätta sin prägel på rådets och presidiets arbete under 2025. Presidiet diskuterade gränshinder flera gånger under 2024, och presidiet har uttryckt en önskan om att stärka gränshinderarbetet. Det svenska presidentskapet vill att presidiet, och gärna alla utskotten, under varje möte lyfter ett till två specifika gränshinder och diskuterar lösningar för dessa. Presidiet har beslutat att man koordinerat ska skicka skriftliga frågor till ansvariga nordiska statsråd. Presidiet kommer att fortsätta att ha stort fokus på ansvarsområdena försvars- och säkerhetspolitik samt samhällssäkerhet inom det nordiska samarbetet.

5.6 Nordiska rådets presidium

Nordiska rådets presidium bereder övergripande politiska frågor och har ansvar för den allmänna inriktningen och utvecklingen av Nordiska rådets verksamhet samt för att denna samordnas med arbetet i de nationella parlamenten och med andra internationella organisationer. Vidare behandlar presidiet förslag inom presidiets arbetsområden, såsom budgeten för det nordiska samarbetet samt utrikes- och säkerhetspolitiska frågor. Presidiet är rådets högsta beslutande organ när plenarförsamlingen inte är samlad och kan då fatta beslut i dess ställe.

Nordiska rådets presidium möts årligen vid sex tillfällen och består enligt arbetsordningen av en president, en vicepresident och högst 15 andra av Nordiska rådets valda medlemmar. Varje land och partigrupp ska vara representerad i presidiet, och medlemmarna väljs av plenarförsamlingen. Svenska medlemmar i presidiet var under året Heléne Björklund (S), Maria Stockhaus (M), Lorena Delgado Varas (V), Anna Starbrink (L) och från och med oktober Angelika Bengtsson (SD).

Presidiets verksamhet under 2024

Presidiet tog under året det isländska presidentskapsprogrammets prioriterade områden, fred och säkerhet i Arktis, som utgångspunkt för sitt arbete, och

många av frågorna handlade om det nya geopolitiska och säkerhetspolitiska läget. Presidiet hanterade även ett stort antal administrativa frågor, såsom förberedelser inför årets temasession, session och internationella möten, exempelvis möten med Baltiska församlingen och rådets deltagande i FN:s klimatkonventions årliga möte (COP) och FN:s kvinnokommission (CSW). Andra ärenden handlade om rådets och ministerrådets budget och årsredovisningar. Under året antogs sex rekommendationer som presidiet arbetat fram.

Presidiet beredde under 2024 även frågor om en uppdatering av Helsingforsavtalet, fördjupat samarbete mellan Norden och Baltikum, Nordens självförsörjning och oberoende av autoritära regimer, en nordisk försvars- och säkerhetskommision, Nordiska ministerrådets budget för 2025 och Nordiska ministerrådets samarbetsprogram 2025–2030. Under året har presidiet tagit emot ett antal besök, mest frekvent av den nordiska samarbetsministern och ministerrådets generalsekreterare. Presidiet har även vid flera av sin möten debatterat aktuella teman såsom gränsöverskridande gängkriminalitet i Norden, Ukraina samt den demokratiska oppositionen från Belarus och Ryssland.

Årets sommarmöte genomfördes på Västmannaöarna i Island, och bland annat gav Islands biträdande rikspolischef en dragning om Islands arbete med samhällssäkerhet och civil beredskap, framför allt kopplat till naturkatastrofer och mer specifikt i fråga om arbetet till följd av pågående vulkanaktivitet på Island.

Uppdatering av Helsingforsavtalet

Presidiet arbetade under 2024 med frågan om en eventuell revidering av Helsingforsavtalet. Den arbetsgrupp som presidiet tillsatt för att ta fram en rapport slutrapporterade sitt arbete i samband med vårens temasession. Baserat på denna rapport föreslog presidiet att Nordiska rådet vid sessionen i Reykjavik skulle rekommendera Nordiska rådets medlemmar och de nordiska regeringarna att förnya Helsingforsavtalet för att säkerställa att det nordiska samarbetet kan utvecklas i takt med tiden och att det ska avspegla den utveckling som de nordiska länderna genomgår. Presidiet menade att en förnyelse stärker samarbetets relevans och aktualitet och föreslog att de fem nordiska länderna som är parter i avtalet skulle tillsätta en arbetsgrupp som ska besluta om avtalet ska uppdateras och på vilket sätt. Rekommendationen framhäver behovet av en klarare formulering av det nordiska samarbetets roll i fråga om att främja nordiska värden och synpunkter i EU och EES. Samtidigt föreslås mer bindande formuleringar om samarbetet vid utarbetande och implementering av nya regler. Presidiet konstaterade att områden i det aktuella nordiska samarbetet som klimat, natur och hållbarhet inte nämns i avtalet, även om det finns ett kapitel om miljö. Därtill saknas ämnen som försvar, beredskap och samhällssäkerhet samt digitalisering, som inte heller är en del av avtalet i dag. Det internationella läget när Helsingforsavtalet ingicks har förändrats i grunden, bland annat efter att Finland och Sverige blev medlemmar i Nato. Frågan om vilka som ska vara part i avtalet och de självstyrande områdenas roll och

mandat finns med i rekommendationen för regeringarna att se över, också kopplat till de juridiska möjligheterna.

Presidiets sammansättning

Under 2024 inledde presidiet ett arbete med att se över presidiets sammansättning och eventuellt göra en ändring i rådets arbetsordning. Detta gjordes efter ett förslag från den färöiska delegationen om att säkra platser i presidiet för Färöarna, Grönland och Åland. Den danska delegationen hade även lyft i presidiet att man vill se att alla åtta delegationsordförande ska ha en plats i presidiet. En arbetsgrupp bestående av åtta presidiemedlemmar och en medlem från Ungdomens Nordiska Råd har fått i uppdrag att se över vilka konsekvenser en sådan ändring skulle ge. Arbetsgruppen tillsattes under 2024 och förväntas lämna sin rapport till presidiet under 2025.

Nordisk utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik

Nordiska rådet bidrar med en parlamentarisk dimension i det nordiska utrikes-, försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet. Under året antog rådet en rekommendation om ett fördjupat samarbete mellan Norden och Baltikum. Rekommendationen uppmanar de nordiska regeringarna att ytterligare fördjupa sitt samarbete och sina utbyten med baltiska regeringar i syfte att stärka och främja våra respektive regioners ekonomier samt bevara vår frihet och rätt till självbestämmande. Presidiet har även beslutat internt att Nordiska rådet ska fortsätta att fördjupa sitt samarbete och sina utbyten med Baltiska församlingen i syfte att stärka båda regionernas ekonomier, frihet och rätt till självbestämmande.

Under året diskuterade presidiet om en totalförsvarsrapport skulle tas fram för Norden för att få en bild av hur försvarssamarbetet kunde utvecklas framöver. Detta resulterade i en rekommendation till de nordiska regeringarna om att tillsätta en nordisk försvars- och säkerhetskommission där även parlamentariker från alla nordiska länder ingår.

En annan fråga som diskuterades under året handlade om att göra Norden självförsörjande och oberoende av auktoritära regimer. Det ledde till en rekommendation till de nordiska regeringarna om att verkställa en strategi för att förstärka självförsörjningen i Norden inom energiproduktion, reservdelar till elnätet, livsmedelsproduktion och beredskap.

Rundabordssamtal om försvarsfrågor

Försvarsfrågor stod även 2024 högt upp på dagordningen i Nordiska rådet och då med särskilt fokus på krisberedskap och samhällssäkerhet. Danmark var 2024 ordförandeland i Nordefco, och därmed bjöd Nordiska rådets danska delegation in till en försvarskonferens som hölls i Folketinget den 9 september. Under konferensen diskuterades det förändrade säkerhets- och försvarsläget i

Östersjöregionen och norra Europa till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina, den nordiska utvidgningen av Nato. Deltog gjorde beslutsfattare och experter från hela de nordisk-baltiska regionerna och närområdet.

Presidiets möten med ministersidan under Nordiska rådets session i Reykjavik

I samband med Nordiska rådets session i Reykjavik höll presidiet som vanligt ett antal möten med ministersidan. Vid mötet med den svenska statsministern diskuterades hur regeringsledarna såg på en uppföljning av Nordiska rådets rekommendation om en uppdatering av Helsingforsavtalet och nordiskt samarbete kring civil beredskap och krishantering. Presidiet höll även ett möte med de nordiska samarbetsministrarna, och vid detta möte diskuterades hur samarbetsministrarna såg på möjligheterna att gemensamt arbeta för att säkra en god uppföljning av uppdateringen av Helsingforsavtalet och så status och information om samarbetet kring prioriterade gränshinder. Tillsammans med utrikesministrarna diskuterades hur de nordiska utrikesministrarna samarbetar för fred och säkerhet i Arktis och Belarus samt för att stötta Ukraina och koordinera det stödet.

5.7 Utskottet för ett hållbart Norden

Utskottet för ett hållbart Norden arbetar med frågor som rör klimatet, miljö- och naturskydd, hållbart användande av naturresurser, biologisk mångfald, jord- och skogsbruk, fiskeriförvaltning samt livsmedel och konsumentskydd. Svenska medlemmar i utskottet var under 2024 Angelika Bengtsson (SD), Emma Berginger (MP), Johan Andersson (S), Staffan Eklöf (SD) och Åsa Karlsson (S).

Utskottets verksamhet under 2024

Utskottet för ett hållbart Norden höll fem möten under 2024. Under året fokuserade utskottet särskilt på frågor om biologisk mångfald, minskad användning av fossila bränslen och miljöbrottslighet. Frågor som rör Östersjön, inklusive hållbart strömmingsfiske, och livsmedelssäkerhet diskuterades också. Ett nytt område som diskuterades under året är hållbar textilproduktion och möjligheten att ha gemensamma principer i Norden för textilproducenternas ansvar.

Under sessionen i Reykjavik hade utskottet en politisk dialog med Islands minister för miljö, energi och klimat Gudlaugur Thór Thórdarson.

Utskottets sommarmöte hölls i Kiruna i Sverige och fokuserades på hållbar gruvdrift, hållbar turism, urbefolkningens levnadsvillkor och klimatiförändringar. Studiebesök gjordes bland annat till LKAB:s gruva, Esrange Space Center, det samiska kulturcentret Nutti Sámi Siida, Abisko naturvetenskapliga station och ishotellet i Jukkasjärvi. Utskottet träffade även tjänstemän på Kiruna stad och en kommunpolitiker från Kiruna.

Under året tog utskottet också emot flera besök, bland annat av företaget Heidelberg Materials Sweden som gör cement och betong och arbetar med att minska koldioxidutsläppen kopplade till sin verksamhet. Även företaget Brevik CCS, som arbetar med infångning och lagring av koldioxid, besökte utskottet. Vidare besöktes utskottet av Unescos biosfärprogram ("Man and the Biosphere"), som jobbar med lokala insatser för biologisk mångfald. Flera gånger fick utskottet även besök av Nordiska ministerrådet.

Under året antogs 16 rekommendationer som utskottet arbetat fram. Utskottet fick också svar på flera rekommendationer, varav de flesta svar godkändes medan politisk dialog önskades om bland annat internationell miljöbrottslighet och ekocidlagstiftning. Under året ställde utskottet också frågor till de nordiska regeringarna, bland annat om förhållningsregler för djuphavsgruvdrift som var en omdiskuterad fråga i utskottet.

Andra aktiviteter

Utskottet deltog liksom tidigare år med två ledamöter vid FN:s klimattoppmöte och två ledamöter vid konferensen för biologisk mångfald. Klimattoppmötet COP28 hölls i Dubai i Förenade Arabemiraten, och konferensen för biologisk mångfald, COP15, hölls i Montreal i Kanada.

Under året öppnades ungdomsfonden för klimat och biologisk mångfald för ansökningar. Fonden upprättades efter att en rekommendation som arbetats fram i utskottet antogs under 2023.

Utskottets verksamhet under 2025

Under 2025 avser utskottet att arbeta vidare med frågor om bland annat biologisk mångfald, Östersjön och livsmedelssäkerhet. Det finns bland annat ärenden om reducerat matsvinn som påbörjades under 2024 men inte slutbehandlades. Vid sessionen i Reykjavik presenterades också ett nytt ärende som ska behandlas framöver om polarbränslen för ett välmående Arktis. Utskottets sommarmöte 2025 ska hållas i Stavanger i Norge och bland annat fokuseras på hållbar turism och elektrifierade transporter.

5.8 Utskottet för kunskap och kultur i Norden

Utskottet för kunskap och kultur i Norden behandlar frågor som rör kultur, utbildning och forskning, språksamarbete och digitaliseringsfrågor. Utskottet arbetar även med frågor kopplade till civil- och frivilligsamhällets roll i förhållande till kultur och utbildning samt med idrotts- och friluftsförhållanden. Svenska medlemmar i utskottet var under 2024 Lars Mejern Larsson (S), Catarina Deremar (C) och Victoria Tiblom (SD). Lars Mejern Larsson (S) var under året vice ordförande i utskottet.

Utskottets verksamhet under 2024

Utskottet höll fem möten under året och fokuserade främst på hållbar utveckling inom den nordiska kultursektorn, nordisk språkpolitik, trygghet i digitala medier i form av ökad digital kompetens och mediekunskap samt stärkande och synliggörande av den nordiska kulturbranschen. Främjande av allmän läs- och skrivförmåga i Norden samt stärkande av nordiska elevers studieresultat var också centrala frågor.

Utskottets sammarmöte hölls i Vestfold i Norge och fokuserades på den nordiska kulturbranschen. Där gästades utskottet bland annat av Nordiska Film & TV Fond, norska förläggarföreningen och Musikk Instrument Akademiet. Utskottet genomförde även studiebesök till Slottsfjellet och Slottsfjellsmuseet och Geitmyra matkultursenter for barn, främst Kulturhuset 37 som är en arena där ungdomar kan utöva, producera och uppleva kultur. Under året tog utskottet även emot besök av Sveriges kulturminister Parisa Liljestrand, som presenterade samarbetsprogrammet för kulturområdet 2025–2030, och av Nordisk kulturkontakt i Helsingfors, som informerade om de läsfrämjande insatser som de organiserar och genomför.

Under året antogs fyra rekommendationer som utskottet arbetat med. De behandlar nordisk språkpolitik, en nordisk insats för att hjälpa studenter i instabila länder, en utlåningsordning för kulturskatter mellan nordiska institutioner samt ett delegationsförslag om Pisaundersökning. Utskottet fick även svar på nio rekommendationer, varav de flesta svar godkändes medan politisk dialog önskades om rekommendationen om en gemensam nordisk pilgrimsatsning och rekommendationen om etablering av ett center för nukleär kompetens. För den första hölls en politisk dialog under året med de nordiska kulturministrarna, och vid det mötet frågade även utskottet kulturministrarna om prioriteringarna för samarbetsprogrammet inom kulturområdet 2025–2030 och hur man ska arbeta för att stärka statusen för Nordiska rådets kulturpriser.

Under året ställde utskottet också en skriftlig fråga till de nordiska regeringarna om den framtida finansieringen av Orkester Norden. Utskottet uppmanade samarbetsministrarna att för kultursamarbetet 2025 finna en permanent finansieringslösning för organisationen, inklusive ett antal andra relaterade kulturprojekt. Nordiska ministerrådet svarade att det i budgeten för 2025 ingår ett stödprogram för civilsamhällesorganisationer i Norden. Budgetposten är till för att samla projektstöd och ge nordiska civilsamhällesorganisationer möjlighet att söka fortsatt organisationsbidrag, vilket bland annat är en möjlighet för Orkester Norden.

Andra aktiviteter

Lars Mejern Larsson (S) representerade utskottet vid ett möte i Baltiska församlingens utskott för utbildning, forskning och kultur i Tartu i Estland den 6–7 juni 2024.

Utskottets verksamhet under 2025

Under 2025 avser utskottet att arbeta vidare med frågor kring kulturens roll inom försvars-, säkerhets- och beredskapsfrågorna. Vidare avser utskottet att fortsätta arbetet med ökad fysisk aktivitet för unga i Norden, barns skolvardag med fokus på ökad trivsel och skolresultat, gränshinder inom utbildningsområdet och hotade yrkesutbildningar. Utskottet kommer också att fokusera på några nya områden under 2025, bland annat den nordiska film- och tv-branschens ställning, artificiell intelligens och teknikens påverkan på den nordiska kultursektorn samt författares ersättning för e-böcker och annat digitalt material.

Utskottet avser också att bjuda in en expert för att informera om statusen för samiska läromedel, vilket beslutades i samband med behandlingen av ett förslag om att öka produktionen av samiska läromedel och utbildningen av samiska lärare.

Under 2025 kommer utskottet också att följa upp en rekommendation om ett tryggt digitalt Norden för barn och unga där Nordiska ministerrådet rekommenderades att tillsätta en arbetsgrupp om digitala medier för att undersöka möjligheterna att stärka det digitala konsumentskyddet i Norden genom gemensam nordisk reglering och nationella initiativ.

Utskottets sammarmöte 2025 kommer att hållas i Åbo i Finland.

5.9 Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden arbetar med frågor som handlar om arbetsmarknad och arbetsmiljö, näringsliv, energi, digitalisering, bekämpande av gränshinder, transporter och transportsäkerhet samt finanspolitik och ekonomisk politik. Utskottet har det samlade operativa ansvaret för arbetet med gränshinder även om övriga utskott också arbetar med frågan inom sina respektive politikområden. Svenska medlemmar i utskottet var under 2024 Gunilla Carlsson (S), Ann-Sofie Alm (M), Lars Püss (M), Kjell-Arne Ottosson (KD) och Ann-Christine Frohm (SD). Kjell-Arne Ottosson (KD) var under året ordförande i utskottet.

Utskottets verksamhet under 2024

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden höll fem möten under 2024. Under året fokuserade utskottet särskilt på frågor om infrastruktur och transporter, inklusive möjligheterna till infrastrukturellt samarbete i händelse av en kris. Det nordiska skatteavtalet och det gemensamma gränshinderarbetet behandlades också i flera av utskottens ärenden. Ett nytt område som diskuterades under året var artificiell intelligens och inrättandet av ett nordiskt tvärsektoriellt kunskapscenter om dess teknik och användning.

Utskottets sammarmöte hölls i Kiruna i Sverige och fokuserades på näringsfrågor och utmaningar inom transportområdet. Under mötet tog utskottet emot representanter för Narviks hamn och diskuterade regional tillväxt,

godstransporter och förutsättningar för militär förflyttning i öst-västlig riktning. Studiebesök gjordes bland annat till LKAB:s gruva, Ishotellet i Jukkasjärvi, det samiska kulturcentret Nutti Sámi Siida och Kiruna stadshus.

Under året tog utskottet emot flera besök, bland annat av representanter för Nordforsk, Botniska korridoren, den nordiska bank- och betalningsinfrastrukturen P27, Nordic Smart Government and Business och ett antal aktörer inom transportområdet i Norden, däribland Nordic Logistics Association och Forum for Nordisk Jernbanesamarbejde (NJS). Vidare besöktes utskottet av företrädare för Nordiska ministerrådet, däribland av representanter för Gränshinderrådet då utskottet gett synpunkter på arbetet med att riva gränshinder i Norden.

Under året antogs fyra rekommendationer som utskottet arbetat fram. Utskottet fick också svar på flera rekommendationer, bland annat om ungdomslöshet, det nordiska skatteavtalet och gränskommittéernas utformning och finansiering. Utskottet beslutade att önska politisk dialog i flera fall men godkände svaret på en rekommendation om att utöka det nordiska polis- och tullsamarbetet. Under året ställde utskottet också frågor till de nordiska regeringarna om gemensamma nordiska byggregler, om utökat samarbete kring infrastrukturplaner och om att påskynda arbetet med att riva gränshinder.

Andra aktiviteter

Representanter för utskottet deltog också i möten utanför Nordiska rådets ordinarie möteskalender under 2024. Kjell-Arne Ottosson (KD) deltog vid Folkemødet på Bornholm i en debatt om Nordens motståndskraft i händelse av en kris samt vid Gränsregionalt forum i Trondheim under programpunkter som behandlade gränshinder, krisberedskap och gränsregionernas bidrag till arbetet med att göra Norden mer integrerat och hållbart.

Utskottets verksamhet under 2025

Under 2025 avser utskottet att arbeta vidare med frågor om bland annat att förenkla banköverföringar och digitala lösningar över gränserna i Norden. Vid sessionen i Reykjavik presenterades också nya ärenden som ska behandlas under 2025, om anpassning av AdBlue-lösningar i dieselmotorer till nordiska väderförhållanden och att se över kostnader för kollektivtransportmedel över gränserna i Norden. Utskottet har även beslutat att anordna ett rundabordssamtal om banköverföringar och harmonisering av finansiella regelverk samt att följa upp frågor kopplade till det nordiska skatteavtalet. Utskottets sommarmöte kommer att hållas i Nuuk på Grönland.

Gränshindergruppen

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden bär huvudansvaret för gränshinderfrågor. I praktiken har dock gränshindergruppen, en arbetsgrupp som ligger under utskottet, hand om många av gränshinderfrågorna. I gruppen ingår

medlemmar från Nordiska rådets samtliga utskott och presidiet samt Nordiska rådets representant i Gränshinderrådet. De svenska medlemmarna i gränshindergruppen var under året Ann-Sofie Alm (M), Catarina Deremar (C), Johan Hultberg (M), Kjell-Arne Ottosson (KD), Lars Mejern Larsson (S), Maria Stockhaus (M), Per-Arne Håkansson (S) och Victoria Tiblom (SD). Under året var Per-Arne Håkansson (S) ordförande i gränshindergruppen.

Under 2024 hade gränshindergruppen fyra möten samt två samrådsmöten med Gränshinderrådet. Gränshindergruppen tog också emot flera besök, bland annat av Färöarnas talman Bjørt Samuelson som berättade om hur Färöarna integrerat en gränshinderanalys i sitt arbete med nya lagar för att kontrollera att de nya lagarna inte skapar nya gränshinder.

Gränshindergruppen fortsatte under året att fokusera på några prioriterade gränshinder inom vissa områden. Under 2024 var dessa temaområden yrkesutbildningar och erkännande av branschreglerade yrkeskvalifikationer, skatterelaterade gränshinder och infrastruktur med fokus på digitalisering och transporter.

Vid gränshindergruppens möten finns en stående dagordningspunkt där gruppen granskar ej avklarade gränshinder utifrån gränshinderdatabasen. Gruppen konstaterade under året att antalet avklarade gränshinder minskat jämfört med tidigare år, vilket kan bero på att de gränshinder som var enklast att lösa redan lösts medan de som finns kvar är särskilt komplicerade att lösa. En fråga som lyftes under året var att hinder som konstateras som att de ej kan lösas avskrivs i gränshinderdatabasen som ”avklarade”, något som gruppen menar är missvisande då gränshindren fortsatt kvarstår. I dialog med Gränshinderrådet framförde gränshindergruppen att olösta hinder bör ligga kvar i databasen och följas upp med jämna mellanrum för att se om förutsättningarna för att lösa hindren ändrats och för att kontinuerligt utvärdera om det går att lösa hindren eller inte.

Gränshindergruppen noterade att tre gränshinder som varit prioriterade sedan 2014 är särskilt svåra att lösa, nämligen rätt till tjänstledighet för politiskt uppdrag vid arbete i ett annat nordiskt land, erkännande av färöiska körkort och att man inte kan få närståendepenning om inte både vårdaren och den sjuke är försäkrade i Sverige. Bland de prioriterade gränshindren fanns också tre coronarelaterade störningar, vilka var beskattning av gränspendlare vid ofrivilligt hemarbete i bostättningslandet, registreringskrav för utländska arbetsgivare vars anställda utför arbete i Sverige (i form av arbetsgivarregistrering eller intyg om skattebefrielse) och barn- och umgängesrätt i förhållande till delad vårdnad när föräldrarna bor i olika nordiska länder. Under året identifierades även två nya gränshinder: beskattning av pensioner när man bor i ett annat land än utbetalningslandet och upprättande av det danska id-kortet MitID för de som inte bor i Danmark.

Under 2023 arbetade gränshindergruppen med att tydligare definiera sitt uppdrag och specificera hur den mer konkret kan bidra till att riva gränshinder. Detta ledde till en ny arbetsmetod som vidareutvecklades under 2024 bland annat genom att gränshindergruppens medlemmar fick ett särskilt ansvar för

att försöka undanröja specifika gränshinder. Samtliga av gruppens medlemmar hade i slutet av 2024 valt specifika hinder som de arbetade med.

Gränshindergruppen har en kontinuerlig dialog med Gränshinderrådet. Under året genomgick Gränshinderrådet vissa förändringar. Bland annat ändrades dess sammansättning, vilket medförde att Nordiska rådet inte längre kommer att ha möjlighet att ha en representant i Gränshinderrådet. Det tycker gränshindergruppen är olyckligt, vilket man framfört till Gränshinderrådet.

Under 2025 avser gränshindergruppen att hålla fyra möten, i samband med alla Nordiska rådets möten förutom sommarmötena.

5.10 Utskottet för välfärd i Norden

Utskottet för välfärd i Norden behandlar frågor som rör den nordiska välfärdsmodellen och hållbara lösningar inom det sociala området och jämställdhetsområdet. Detta innebär frågor som handlar om socialt utsatta barn och unga, funktionshinder, psykisk ohälsa, narkotika och missbruk. Även ämnen som jämställdhet, hbtqi-rättigheter, demokrati och mänskliga rättigheter står ofta på agendan. Migrations- och integrationspolitik samt flyktingfrågor hör också till utskottets fokusområden samt bostadspolitik, digitala välfärdslösningar och samernas och inuiternas villkor i Norden. Svenska medlemmar i utskottet var under 2024 Eva Lindh (S) och Johan Hultberg (M). Eva Lindh (S) var under året ordförande i utskottet.

Utskottets verksamhet under 2024

Utskottet för välfärd i Norden höll fem möten under 2024. Under året fokuserade utskottet särskilt på frågor om äldrepolitik, hbtqi-pluspersoners situation i Norden, aborter, missbruksproblematik och antibiotikaresistens. Under året antogs tre rekommendationer som utskottet arbetat fram. De handlade om förebyggande av omskolningsresor, arbetet mot rasism och vikten av en jämställd klimatpolitik. Utskottet fick också svar på flera rekommendationer, varav de flesta godkändes medan politisk dialog önskades om en rekommendation som syftar till att bättre förebygga och bekämpa partnermord samt om en rekommendation om gemensam läkemedelsupphandling i Norden. Utskottet har också särskilt ansvar för att ge synpunkter på Nordiska ministerrådets redogörelser för dess jämställdhetsarbete samt dess arbete inom det sociala samarbetet och hälsosamarbetet, vilka presenterades vid sessionen i Reykjavik.

Utskottet tog under året emot flera besök vid sina möten, bland annat av Färöarnas justitieminister Bjarni Kárason Petersen som informerade om abortlagstiftningen på Färöarna. Även representanter för Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet, Forsvarets forskningsinstitut i Norge, Nationella sekretariatet för genusforskning, Dansk Ehrverv, Nordforsk, Nordens välfärdscenter, Spinal Cord Injury Iceland och Nordiskt institut för kunskap om kön (NIKK) besökte utskottet och informerade om sina respektive verksamheter.

Utskottets sommarmöte hölls på Jylland i Danmark och fokuserades bland annat på bostadspolitik och Danmarks äldrereform. Studiebesök gjordes till bostadsprojektet Generationernes Hus, ungdomsrådgivningen Headspace, Center for Innovation, Syddjurs missbruksbehandlingscenter, investeringsfonden Den sociale kapitalfond och ett demensboende.

Under året höll utskottet ett samrådsmöte med Färöarnas och Ålands jämställdhetsministrar, Siriö Stenberg och Arsim Zekaj. Temat för samrådsmötet var villkor och rättigheter för hbtqi-pluspersoner i Norden och aborträttigheter i Norden. Utskottet hade även en politisk dialog med Sveriges sjukvårdsminister Acko Ankarberg om estetiska injektioner och andra kirurgiska skönhetsingrepp.

Andra aktiviteter

Utskottet deltog liksom tidigare år med två ledamöter vid FN:s kvinnokommission (Commission on the Status of Women, CSW) i mars i New York. Eva Lindh (S) var en av representanterna och deltog förutom vid CSW även i ett mötesprogram anordnat av Nordiska rådet. Eva Lindh (S) var också en av flera från utskottet som deltog som talare vid ett webinarium i juni som anordnades för nordiska parlamentariker om kvinnligt ledarskap och demokratiska värderingar. Det isländska presidentskapet i rådet var värdar för webinariet.

Utskottets verksamhet under 2025

Under 2025 avser utskottet att arbeta vidare med samma frågor som var i fokus under 2024. Inom området utsatta barn och unga kommer dock barn på flykt att inkluderas och få mer uppmärksamhet, liksom barn och unga med missbruk.

Det finns flera ärenden som utskottet började behandla under 2024 men som inte slutbehandlades, och dessa kommer utskottet att arbeta vidare med under 2025. Bland annat gäller det ett ärende om äldreomsorg. Utöver det vill utskottet lyfta ett antal teman och budskap, såsom den nordiska välfärdsmodellen, våld mot kvinnor och ekonomisk jämställdhet. Utskottet avser att delta i CSW även 2025. Utskottets sommarmöte 2025 ska hållas i Tromsø i Norge.

5.11 Kontrollkommittén

Kontrollkommitténs verksamhet under 2024

Nordiska rådets kontrollkommitté har i enlighet med rådets arbetsordning i uppgift att utföra den parlamentariska kontrollen av det arbete som finansieras med gemensamma nordiska medel samt genomföra annan kontroll som plenarförsamlingen beslutar om. Kontrollkommittén kan avge uttalanden till presidiet om bland annat tolkningen av Helsingforsavtalet, andra avtal om nordiskt samarbete och andra interna bestämmelser. Sedan 2011 genomför kontrollkommittén regelbundna kontrollbesök hos de nordiska institutioner som får

stöd från Nordiska ministerrådet. Syftet med besöken är att belysa den nordiska nytta som institutionen bidrar till och efter besöken utarbetas en rapport som sänds till institutionen, Nordiska ministerrådet, det utskott inom Nordiska rådet som täcker institutionens område samt Nordiska rådets presidium. Under 2024 var Per-Arne Håkansson (S) svensk medlem i kontrollkommittén.

Under 2024 höll kontrollkommittén fyra möten. Vid sitt första möte för året återgick kontrollkommittén till de granskningsuppgifter som beslutats om under föregående år. Kontrollkommittén påbörjade också ett arbete med att se över de mallar för medlemsförslag som finns inom Nordiska rådet, detta för att uppnå bäst möjliga nordiska nytta i de medlemsförslag som läggs fram. Medlemmarna i kommittén lyfte också behovet av att undersöka vad som sker efter att resolutioner skickats till regeringarna. Det konstaterades att det ofta är lång väntan på politisk dialog, och ibland händer det att dialoger inte blir av. Det efterlystes en uppföljning i form av en översikt över de rekommendationer som har sänts till ministerrådet. Vidare beslutade kommittén att göra en utvärdering av det informationspaket som delas till nya medlemmar. Kontrollkommittén bad också om information om omorganiseringen av Nordiska rådets kommunikationsarbete.

Institutionsbesök

Kontrollkommittén genomförde under året ett besök till Nordens hus på Färöarna. I samband med besöket noterade kontrollkommittén att huset fungerar som en viktig länk till det övriga Norden samt att huset är en viktig lokal aktör inom kulturlivet på Färöarna. Kontrollkommittén lyfte också fram det viktiga arbete med jämlikhet och hbt-frågor som huset utför. Dessutom uttryckte kontrollkommittén oro för institutionens finansiella situation, då Nordens hus under den senaste fyraårsperioden fått årliga nedskärningar i budgeten och de kommande årens budgetplan inte visar på någon ökning av budgeten. Kommittén konstaterade efter sitt besök att det betyder att det blir svårt att upprätthålla den nuvarande aktivitetsnivån. De senaste årens nedskärningar inom kultursektorn är något som Nordiska rådet återkommande har kritiserat, och rådet har påtalat vikten av att finansieringen av de nordiska husen och instituten på Färöarna, Grönland, Island och Åland tryggas.

Övriga uppgifter – utredningar

Kontrollkommittén genomförde två utredningar under 2024. Den ena var en uppföljning av Nordiska ministerrådets beslutade aktivitetsplan. Nordiska ministerrådet deltog i kontrollkommitténs möte i april för att informera om arbetet med att följa upp danska riksrevisionens brev till Nordiska ministerrådet om it-säkerhet. I brevet konstaterades det att riksrevisionen anser att Nordiska ministerrådet har en otillräcklig it-säkerhet och att det finns risk för att ministerrådets system inte kan genomföra en korrekt räkenskapsredovisning.

Den andra utredningen under 2024 bestod i att kontrollkommittén gick igenom Nordiska rådets arbetsgång och processer.

Kontrollkommittén gick även igenom partigruppernas räkenskaper för 2023 och de tillhörande revisionsrapporterna mot bakgrund av reglerna för partistöd. Kommittén hade inget att anmärka på i fråga om partigruppernas räkenskaper.

Kontrollkommittén mottog även revisionsrapporter från de tre nordiska institutionerna som revideras av den danska riksrevisionen. Det är kommitténs uppgift att kommentera revisionsrapporten över Nordiska rådets räkenskaper.

Kontrollkommitténs verksamhet under 2025

Förutom de årligt återkommande uppgifterna kommer kontrollkommittén under 2025 att arbeta vidare med översynen av de nordiska institutionernas olika verksamheter, inklusive en genomgång av beviljningsbrev. Medlemmarna har också framfört en önskan om att få en statusrapport över ministerrådets arbete kring Riksrevisionens kommentarer i den senaste revisionsrapporten, speciellt gällande it-revisionen. Ministerrådet har meddelat att de kommer att komma till Kontrollkommittén för att ge en statusrapport.

5.12 Övrigt

Nordiska rådets priser

Nordiska rådets priser delas ut en gång per år i samband med sessionen. Priser delas ut i kategorierna litteratur, barn- och ungdomslitteratur, film, musik och miljö. Av priserna är litteraturpriset, som instiftades 1962, det äldsta och barn- och ungdomslitteraturpriset, som instiftades 2013, det yngsta. Nomineringsproceduren och bedömningskommittéernas sammansättning skiljer sig åt för priserna. Syftet med utdelningen av priserna är att öka intresset för det nordiska kultursamhället och miljösamarbetet och bidra till att uppmärksamma enastående nordiska konstnärliga alster och miljömässiga insatser.

Det land som är ordförandeland i Nordiska rådet och anordnar sessionen svarar för Nordiska rådets prisutdelning. År 2024 hölls prisutdelningen i mindre format än tidigare, efter ett beslut av presidiet om att prisutdelningen inte skulle vara lika kostsam och resurskrävande som tidigare år. Prisutdelningen skedde i två delar, där prisvinnarna presenterades under sessionens första dag och priserna delades ut under isländska regeringens mottagning under sessionens andra dag.

Följande personer tog emot Nordiska rådets priser 2024:

- Nordiska rådets miljöpris gick till Arnhildur Pálmadóttir från Island för hennes interdisciplinära intresse och fokus på att reducera koldioxidutsläpp och öka cirkularitet inom byggbranschen.

- Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris gick till tecknaren Jakob Martin Strid från Danmark för ”Den fantastiske bus”.
- Nordiska rådets musikpris gick till Rune Glerup från Danmark för verket ”Om Lys og Lethed”. Konserten beställdes av DR Symfoniorkestret och är skriven till och i tät dialog med violinisten Isabelle Faust.
- Nordiska rådets filmpris gick till den norska filmen ”Sex”, skriven och regisserad av Dag Johan Haugerud och producerad av Yngve Sæther och Hege Hauff Hvattum för Motlys.
- Nordiska rådets litteraturpris gick till Niels Fredrik Dahl från Norge för romanen ”Fars rygg”.

6 Planer för verksamheten under 2025

Sverige är ordförandeland i Nordiska rådet 2025, och under 2024 arbetade delegationen med att ta fram ett svenskt presidentskapsprogram som kommer att sätta sin prägel på årets möten och på sessionen, som äger rum i riksdagen vecka 44. Delegationen enades om att temat för programmet skulle vara ”Norden tillsammans – Nordisk nytta och sammanhållning i en orolig tid” och att det skulle lyfta fram nordisk vardagsnytta, ett integrerat Norden, sammanhållning och nationell förankring. Fri rörlighet och samarbete över landsgränserna är bärande element. Den svenska delegationen vill att arbetet med att ta bort gränshinder och motverka att nya uppstår ska vara centralt, accelereras och sättas högst på den nordiska dagordningen under 2025. Målsättningen att Norden ska vara världens mest integrerade och hållbara region år 2030 är vägledande.

Vid sessionen i Reykjavik vecka 44 valdes för 2025, efter nominering från svenska delegationen, Heléne Björklund (S) till president och Maria Stockhaus (M) till vicepresident. Det svenska presidentskapet leder rådets arbete under 2025 och kommer även att representera rådet i olika internationella sammanhang.

Sveriges riksdag står under året värd för Nordiska rådets 77:e session, som äger rum i riksdagen i Stockholm vecka 44. Då kommer man även att arrangera och stå värd för utdelningen av Nordiska rådets priser.

Nordiska rådets mötesplan 2025

24–25 februari	Danmark	Nordiska rådets gemensamma möten
31 mars–1 april	Finland	Nordiska rådets gemensamma möten och temaseSSION
10–11 juni	Sverige	Presidiets sommarmöte
23–24 juni	Olika platser i Norden	Utskottens sommar-möten
15–16 september	Norge	Nordiska rådets gemensamma möten
27–30 oktober	Sverige	Nordiska rådets gemensamma möten och session
8–9 december	Island	Presidiemöte

7 Den parlamentariska Östersjökonferensen

Östersjösamarbetet på parlamentarisk nivå äger rum inom ramen för den parlamentariska Östersjökonferensen (Baltic Sea Parliamentary Conference, BSPC). Konferensen hålls varje år och samlar parlamentariker från tio nationella parlament, sju regionala parlament, Europaparlamentet, interparlamentariska organisationer samt observatörer. Den första parlamentariska Östersjökonferensen arrangerades 1991 på initiativ av Nordiska rådet.

Syftet med samarbetet är att främja den parlamentariska dialogen i Östersjöregionen, på såväl nationell som regional nivå, och att påverka utvecklingen av regeringarnas samarbete genom Östersjöstaternas råd (Council of the Baltic Sea States, CBSS). Målet är att främja en miljömässigt och socialt hållbar utveckling i regionen. Samarbetet bidrar till ett ökat informationsutbyte och nätverksbyggande mellan parlamentariker från Östersjöregionen.

Vid den årliga konferensen redogörs för regeringssamarbete som rör regionen, det vill säga CBSS, den nordliga dimensionen samt EU:s Östersjöstrategi. Vidare behandlas situationen i regionen vad gäller samarbetet generellt och därtill specifikt inom vissa valda politikområden. På senare år har ämnen som säkerhet, miljö, klimat, hav, energi, turism, digitalisering, arbetsmarknad, migration och demokrati behandlats vid konferenserna. På flera av dessa områden har BSPC tillsatt arbetsgrupper med uppgift att utarbeta rapporter med politiska rekommendationer. Vid konferensen antas en resolution som riktar sig till medlemsländernas regeringar, CBSS och EU.

Sedan valet 2018 har riksdagen en fast delegation till BSPC. Den partipolitiska fördelningen under innevarande mandatperiod har gjorts enligt invalordningen en SD, en S, en M, en MP och en SD. Delegationen utses av talmannen efter samråd med gruppledarna.

7.1 Den 33:e parlamentariska Östersjökonferensen

Den 33:e parlamentariska Östersjökonferensen ägde rum den 25–27 augusti 2024 i Helsingör, under danskt värdskap. Huvudtemat för årets konferens var säkerhet i Östersjön – stärkt motståndskraft inom energiförsörjning, försvarssamarbete och gemensamma åtgärder för att bekämpa klimatförändringar. Det danska parlamentets talman, Søren Gade, och presidenten för BSPC, Henrik Møller, höll öppningsanföranden. Huvudtalare under konferensen var bland annat Sveriges minister för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin (M), Finlands förre utrikesminister Pekka Haavisto, Danmarks vice statsminister och försvarsminister Troels Lund Poulsen samt Danmarks utrikesminister Lars Løkke Rasmussen. Danmarks kung Frederik X var hedersgäst vid en mottagning på Kronborgs slott, som en del av konferensen.

Konferensen samlade ett 60-tal parlamentariker från medlemsparlamenten och de parlamentariska organisationerna. Andra deltagare var regeringsrepre-

sentanter, ungdomsrepresentanter, experter, observatörer och inbjudna gäster från Östersjöregionen. Från riksdagens delegation deltog ordförande Staffan Eklöf (SD), vice ordförande Hanna Westerén (S) och Emma Nohrén (MP). Även ordföranden i Nordiska rådets svenska delegation, Heléne Björklund (S), deltog i konferensen, som representant för Nordiska rådet.

Vid konferensen antogs en resolution, ett gemensamt offentligt uttalande, med ett antal rekommendationer riktade bland annat till medlemsländernas regeringar. Rekommendationerna fokuserar på aktuella utmaningar i regionen, och handlar bland annat om vikten av att stärka samarbetet inom en rad områden och att främja säkerhet och stabilitet, exempelvis i fråga om trygg energiförsörjning, försvarssamarbete, förbättrade transporter och digital konnektivitet. Resolutionen innehöll också ett uttalat fortsatt fullt stöd till Ukraina och upprepat fördömande av Rysslands fullskaliga invasion av landet. Resolutionen lyfte även främjande av gränsöverskridande projekt och åtgärder för att skydda miljön och bekämpa klimatförändringar. Under konferensen presenterades även det pågående arbetet i Östersjökonferensens arbetsgrupp för energitrygghet, självförsörjning, resiliens och konnektivitet, där riksdagsledamoten Jesper Skalberg Karlsson (M) ingår som medlem. I samband med konferensen ägde liksom tidigare år även ett parlamentariskt ungdomsforum rum, Baltic Sea Parliamentary Youth Forum, den 24–25 augusti. Syftet med forumet var att främja dialog och meningsfullt utbyte mellan ungdomar och beslutsfattare i Östersjöregionen.

Vid forumet tog ungdomsrepresentanterna fram ett antal rekommendationer kring konferensens huvudfrågor, som sedan presenterades under BSPC-konferensen.

I samband med konferensen avslutades Danmarks ordförandeskap för Östersjökonferensen 2023–2024 och Åland tog vid. Nästa Östersjökonferens, den 34:e i raden, är planerad att hållas i Mariehamn i augusti 2025.

7.2 Den ständiga kommittén

BSPC:s ständiga kommitté (Standing Committee of the Baltic Sea Parliamentary Conference) är konferensens fasta politiska organ. Kommittén har som främsta uppgift att i samarbete med värdlandet förbereda den årliga konferensen och att förbereda och följa upp BSPC:s resolutioner. Den ständiga kommittén samarbetar med CBSS och har kontakter med andra relevanta organisationer som är verksamma i regionen. Vidare svarar kommittén för konferensens finansiering och administration. Kommittén består sedan 2012 av representanter för samtliga nationella och regionala parlament som deltar i samarbetet och därutöver av en representant vardera för Nordiska rådet, Europaparlamentet och Baltiska församlingen.

Den ständiga kommittén höll fem möten under året. Arbetet präglades bland annat av diskussioner om sekretariatsfunktionen för BSPC, dess organisation och placering samt om hur BSPC:s framtida generalsekreterare ska tillsättas. Även säkerhetsläget i Östersjöregionen var ett dominerande tema.

Ständiga kommittén höll sitt första möte för året i Bryssel i mars, då delegationens ordförande Staffan Eklöf (SD) deltog. Mötet fokuserades bland annat på BSPC:s framtida sekretariat och generalsekreterarfunktionen, återrapporteringar, förberedelser inför den årliga konferensen, mötesförfrågan från Parliamentary Assembly of the Black Sea Economic Cooperation (PABSEC), samt BSPC:s budget. Vidare gavs sedvanligt en statusuppdatering om arbetet inom CBSS och Helcom. Representanter för EU-parlamentet och EU-kommissionen informerade också om utmaningar i fråga om bland annat energisäkerhet och bevarandet av hav.

Ständiga kommitténs andra möte, kombinerat med studiebesök, hölls i april i Kajanaland (Kajana, Kuhmo och Uleåborg) i Norra Österbotten i Finland. Delegationens vice ordförande Hanna Westerén (S) deltog i det. Energifrågor samt säkerhetssituationen längs Finlands gräns mot Ryssland stod bland annat i fokus. Studiebesök anordnades med anledning av att Finland har den längsta gränsen mot Ryssland, vilket innebär en rad säkerhetsutmaningar. Kommittén besökte bland annat finländska superdatorn Lumi i Kajana, Vartius gränsstation i Kuhmo samt Kajanalands brigad.

Ständiga kommitténs tredje möte hölls i juni i Köpenhamn i Danmark, och där deltog delegationens ordförande Staffan Eklöf (SD). Vid mötet diskuterades bland annat det kommande ungdomsforumet som skulle anordnas i samband med den årliga konferensen och den kommande resolutionen, om BSPC:s framtida sekretariat och generalsekreterarfunktionen, som var en återkommande fråga under året.

Likt tidigare år hölls ett möte med ständiga kommittén i samband med den årliga konferensen. Mötet ägnades främst åt de slutgiltiga förberedelserna inför konferensen och arbetsprogrammet för 2024–2025, och ett beslut togs också om sekretariatsfrågan och generalsekreterarfunktionen, som varit en återkommande fråga under en längre tid. Enligt beslutet skulle det tyska delstatsparlamentet i Schleswig-Holstein ta över sekretariatet från den tyska delstaten Mecklenburg-Vorpommern från och med den 1 januari 2025. Samtidigt skulle även en biträdande generalsekreterare för BSPC från Schleswig-Holstein tillträda, som sedan tillträder som BSPC:s generalsekreterare i samband med den årliga konferensen i Mariehamn i augusti 2025.

Ständiga kommitténs femte möte hölls i Tallinn i Estland i november 2024. Vice ordförande Hanna Westerén (S) deltog i det mötet, där bland annat den arbetsgrupp som ska börja arbeta med BSPC:s framtida organisation samt ett förslag om rotationsordning för BSPC:s ordförandeskap diskuterades. Inbjudna gäster höll föredrag om bland annat it-säkerhet och säkerhetssituationen i Östersjöområdet.

7.3 Östersjökonferensens arbetsgrupper och rapportörer

Sedan 2009 har den parlamentariska Östersjökonferensen tillsatt arbetsgrupper vars uppgift är att utarbeta rapporter med rekommendationer på valda

områden av särskilt stor betydelse, där samarbete kan vara gynnsamt. Endast en arbetsgrupp är verksam åt gången. Arbetsgruppernas mandat löper vanligen på två år, räknat från den konferens där beslutet om att tillsätta arbetsgruppen fattades.

Arbetsgruppen för energitrygghet, självförsörjning, resiliens och konnektivitet i Östersjöregionen

Arbetsgruppen ska under perioden 2023–2025 fördjupa sig inom energitrygghet, självförsörjning, resiliens och konnektivitet i Östersjöregionen. Temat för arbetsgruppen grundade sig i att säkerhetsläget runt Östersjön försämrats radikalt sedan den ryska invasionen av Ukraina samtidigt som behoven av konnektivitet och mobilitet i regionen ökar. Länderna runt Östersjön är sammankopplade med kablar och gasledningar – infrastruktur som betraktas som samhällsviktig men som till stor del är oskyddad. Det finns därför stora behov av att hitta nya sätt att säkerställa energisäkerhet och självförsörjning i regionen. Arbetsgruppen ska i sitt arbete genom kontakter med relevanta institutioner och aktörer i och utanför Östersjöområdet bidra till informationsutbyte och utbyte av bästa praxis. Vidare ska gruppen arbeta fram politiska rekommendationer inom de utpekade områdena och diskutera hur man kan stärka samarbetet i regionen. Från den svenska delegationen ingår Jesper Skalberg Karlsson (M) i arbetsgruppen. Vid den 33:e parlamentariska Östersjökonferensen i Helsingör avlämnade arbetsgruppen en halvtidsrapport. Gruppens arbete slutrapporteras vid den årliga konferensen i Mariehamn, 2025.

Inom ramen för arbetsgruppens område anordnades ett seminarium i riksdagen i mars 2024 på temat ”Havsbotten i Östersjön – en ny arena för krigföring?” Vid seminariet deltog Sveriges försvarsminister och representanter för Försvarshögskolan, Kungliga tekniska högskolan, marinen samt Innovations- och kemiindustrierna i Sverige (IKEM).

I december hade Jesper Skalberg Karlsson (M) även ett möte med riksdagens näringsutskott för att informera om de frågor som arbetsgruppen arbetar med.

Arbetsgruppen hade fyra möten under året. Det första mötet hölls i mars i Helsingfors. Möten och studiebesök gjordes bland annat till nätverket the European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats (Hybrid CoE) och organisationen the National Emergency Supply Agency of Finland (Nesa). Expertpresentationer gjordes på teman som rörde havspolitik, geopolitik, Rysslands strategi, EU:s energipolicyer och energisäkerhet.

Årets andra möte hölls i maj i Greifswald i Tyskland, med huvudtemat energisäkerhet och energiförsörjning. Studiebesök gjordes till Max Planck-institutet för plasmafysik och till det nedlagda kärnkraftverket, reaktor 6, i Lubmin. Expertpresentationer gjordes på teman som rörde energi, teknologi, digitalisering och forskning.

Ett digitalt uppföljande möte anordnades därefter i juni, då arbetsgruppen fortsatte sina diskussioner om de rekommendationer som skulle sändas in till den årliga resolutionen.

Årets fjärde möte anordnades i Bergen i Norge, i november. Det fokuserades på energisäkerhet och energiförsörjning samt beredskap, med studiebesök vid anläggningen Kollsness som bearbetar naturgas samt besök vid företagen Gassco, Equinor, Eviny och Norges marinförsvär. Expertpresentationer gavs om den så kallade skuggflottan som trafikerar Östersjön.

Arbetsgruppens nästkommande möte kommer att anordnas i Stockholm i mars 2025 och fokuseras på hållbara transporter – ”building interconnected, sustainable and resilient transport systems together” samt säkerhet i Östersjöområdet, som är ett återkommande tema.

Rapportörskap

Den ständiga kommittén har vid flera tillfällen ansett att BSPC bör fortsätta att följa utvecklingen på det aktuella sakområdet även efter att en arbetsgrupp avslutat sitt arbete. I de fallen har en medlem av arbetsgruppen utsetts till rapportör för att kunna fortsätta att bevaka frågan. Rapportörer kan även utses utan att BSPC haft någon arbetsgrupp på det aktuella sakområdet. Generellt sett är rapportörernas uppgift att följa utvecklingen i Östersjöregionen på det aktuella sakområdet och att rapportera till konferensen eller till den ständiga kommittén. Rapportörerna kan vidare representera BSPC på möten och konferenser.

Riksdagens delegation till den parlamentariska Östersjökonferensen

Medlemmar i delegationen är sedan den 26 oktober 2022 Aron Emilsson (SD), Hanna Westerén (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Emma Nohrén (MP) och Staffan Eklöf (SD). Vid det konstituerande mötet den 8 november 2022 valdes Staffan Eklöf (SD) till ordförande och Hanna Westerén (S) till vice ordförande, tillika svensk medlem och svensk suppleant i den ständiga kommittén.

Delegationsmöten

Delegationen höll åtta möten under året. Vid mötena diskuterades bland annat frågor om utlysning av posten som ny generalsekreterare för BSPC samt plats för BSPC:s sekretariatsfunktion, förberedelser inför den årliga resolutionen och konferensens sekretariatsfunktion. Delegationens ordförande och vice ordförande deltog under året i möten mellan talmannen, utrikesutskottets presidium och delegationspresidierna.

Ytterligare information om den parlamentariska Östersjökonferensen finns på www.bspc.net.

8 Den arktiska parlamentarikerkonferensen

Det arktiska parlamentarikersamarbetet sker inom ramen för den arktiska parlamentarikerkonferensen (Conference of Parliamentarians of the Arctic Region, CPAR). Den första parlamentarikerkonferensen arrangerades i Reykjavik 1993 på initiativ av Nordiska rådet.

Den arktiska parlamentarikerkonferensen har fram till 2022 arrangerats vartannat år av ett av medlemsparlamenten och samlat parlamentariker från de nordiska länderna, Kanada, Ryssland och USA samt Europaparlamentet. Representanter för ursprungsbefolkningarna i regionen har deltagit i konferensen med en särskild status som permanenta deltagare. I samarbetet har även observatörer från andra nationella parlament och parlamentariska organisationer deltagit. Vidare har representanter för forskningsmiljöer, näringsliv och andra aktörer med intresse för utvecklingen i Arktis deltagit. Det ökade intresset från icke-arktiska stater och regionens ökade geopolitiska betydelse har avspeglats i konferenserna.

Vid konferensen antas resolutioner som riktats till de arktiska ländernas regeringar, Arktiska rådet och EU:s institutioner i de delar som är tillämpliga.

Efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina pausades samarbetet den 8 mars 2022. Med anledning av att utmaningarna för den arktiska regionen är överhängande beslutade ständiga utskottet, konferensens fasta politiska organ, i maj 2022 att fortsätta samarbetet utan deltagande från Ryssland. I september 2022 arrangerades konferensen i Nuuk under namnet ”Arctic Parliamentary Summit – Nordic and North American Collaboration” utan att Ryssland bjöds in.

Syftet med det parlamentariska samarbetet är att ta initiativ till ett vidare samarbete om arktiska frågor och att fungera som ett forum för debatt och informationsutbyte. Förutsättningarna för att möta utmaningarna och ta till vara möjligheterna i ett förändrat Arktis står i fokus för samarbetet. Särskild vikt läggs vid klimatförändringarna och konsekvenserna för den känsliga arktiska miljön, den ekonomiska utvecklingen i regionen och ett hållbart utnyttjande av naturresurserna, befolkningens levnadsvillkor och den civila säkerheten i regionen. Forsknings- och utbildningsfrågor är centrala i samarbetet.

Den permanenta arktiska parlamentarikerkommittén

Den permanenta arktiska parlamentarikerkommittén (Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region, SCPAR) bildades 1994. En av huvudfrågorna när kommittén bildades var etablerandet av ett samarbete på regeringssidan, vilket förverkligades i och med att Arktiska rådet inrättades 1996. Den permanenta arktiska parlamentarikerkommittén stöder aktivt Arktiska rådets arbete och deltar i rådets möten i egenskap av observatör.

Kommittén upprätthåller arbetet, verkställer besluten mellan de arktiska parlamentarikerkonferenserna och förbereder nästkommande konferens. Kommittén verkar också för att främja det arktiska samarbetet på såväl nationell som internationell nivå. I kommitténs möten deltar representanter för ursprungsbefolkningarna med status som permanenta deltagare samt observatörer, varav Nordiska rådet och Västnordiska rådet har en särskilt aktiv roll.

Vid den permanenta arktiska parlamentarikerkommitténs möten förs en dialog om aktuella frågor för regionen och om utmaningar och möjligheter. Som ett led i förberedelserna för nästkommande konferens kan kommittén utse rapportörer som förbereder de teman som ska behandlas. Varken konferensen eller kommittén har någon gemensam budget, utan deltagandet finansieras helt av de enskilda parlamenten.

Den permanenta arktiska parlamentarikerkommittén höll två möten under året, varav det första hölls i Kiruna i samband med den arktiska parlamentarikerkonferensen i mars. Delegationens ordförande Alexandra Anstrell (M) samt vice ordförande Åsa Karlsson (S) deltog vid kommitténs möte i Kiruna. Vid mötet valdes Alexandra Anstrell (M) till klimatrapportör fram till nästkommande konferens (om två år). Samtidigt valdes Arna Bang som arbetar vid det isländska parlamentet till ny generalsekreterare för CPAR. Hon övertog uppdraget efter Peder Pedersen som arbetar vid danska Folketinget och som innehaft uppdraget sedan augusti 2020. Kommitténs egna ärenden fokuserades också på kommunikationsfrågor, bland annat användandet av sociala medier och CPAR:s egen Facebooksida som skapats för att sprida kunskap om aktuella frågor för CPAR.

Det andra mötet hölls i september i Happy Valley-Goose Bay i Kanada. Vid det mötet rapporterade Alexandra Anstrell (M) om arbetet som klimatrapportör med fokus på hållbar avfallshantering i Arktis. Vidare diskuterades möjligheten att ändra SCPAR:s stadgar, och inuitiska regeringsrepresentanter och organisationer höll presentationer på temat civil säkerhet. Kommittén behandlade också temat beredskap i Arktis, bland annat om hur räddningsförmågor och katastrofinsatser kan förstärkas i den unika arktiska miljön. Kommitténs egna ärenden fokuserades även på information från arktiska ambassadörer och ordförandeskapet i Arktiska rådet. Studiebesök gjordes i samband med resan bland annat till flygbasen 5 Wing-Goose Bay, och det hölls möten med frivilligorganisationer och gjordes besök till Memorial University Pye Center samt till Mud Lake Community. Delegationens ordförande Alexandra Anstrell (M) samt Eric Palmqvist (SD) deltog vid kommitténs möte i Happy Valley-Goose Bay.

Den arktiska parlamentarikerkonferensen i Kiruna den 20–22 mars 2024

Riksdagen stod värd för den arktiska parlamentarikerkonferensen år 2024. Konferensen arrangerades i Kiruna den 20–22 mars med fyra särskilda teman för de respektive sessionerna: klimat och avfallshantering; näringsliv, syssel-

sättning och hållbar gruvdrift; civil säkerhet och beredskap samt utbildning och forskning. Arrangemanget inleddes med tal av riksdagens talman Andreas Norlén, Norrbottens läns landshövding Lotta Finstorp, Sametingets talman Daniel Lyngdorf Vinka och SCPAR:s ordförande Aaja Chemnitz, som är riksdagsledamot från Grönland i Folketinget. Med anledning av Rysslands illegala anfallskrig mot Ukraina och följderna för det arktiska samarbetet bjöds Ryssland inte in till konferensen. Den arrangerades i stället i en krets av likasinnade stater, och observatörskretsen var begränsad till Nordiska rådet och Västnordiska rådet. Den svenska delegationen ansvarade för programläggningen av konferensen, i samarbete med CPAR:s ständiga utskott.

Konferensen samlade ett 40-tal parlamentariker från Kanada, Danmark, Grönland, Färöarna, Finland, Island, Norge och Sverige. I konferensen deltog representanter för Samiskt parlamentariskt råd och amerikanska Aleut International Association och Gwich'in Council International som representanter för urfolken samt ungdomsrepresentanter från de deltagande länderna. Huvudtalare vid arrangemanget var Johan Kuylenstierna, generaldirektör för Formas, Maria Sunér, vd för SveMin, Glenn Berggård, Region Norrbotten, och Johan Berggren, statssekreterare hos ministern för civilt försvar, Carl-Oskar Bohlin. Konferensen avslutades med att ett uttalande antogs och att Alexandra Anstrell (M) valdes till klimatrapportör i en arktisk kontext, under en tvåårsperiod. Som en del av konferensen arrangerades även ett särskilt ungdomsmöte där ett antal frågor diskuterades. Konklusionerna från detta presenterades vid konferensen. Som en del av konferensprogrammet anordnades också studiebesök för deltagarna, till Kiruna kommun, Esrange Space Center, LKAB och Ishotellet i Jukkasjärvi. En särskild konferensrapport togs fram.

Sveriges delegation till den arktiska parlamentarikerkonferensen (CPAR)

Den svenska delegationen till den arktiska parlamentarikerkonferensen utses av talmannen efter samråd med gruppledarna. Delegationens sammansättning sedan den 26 oktober 2022 är: ordförande Alexandra Anstrell (M), vice ordförande Åsa Karlsson (S), Angelika Bengtsson (SD), Kajsa Fredholm (V) och Eric Palmqvist (SD).

Delegationens ordförande Alexandra Anstrell (M) och Eric Palmqvist (SD) deltog i ett seminarium i Finlands riksdag Eduskunta i Helsingfors i april 2024, som anordnades av the Arctic Task Force of the Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR) och Council of Oulu Region, i samarbete med Eduskuntas CPAR-delegation. Temat var ”How to untap the potential of the green transition and ensure the stability of the European Arctic for an attractive and resilient Europe”.

För kunskapshöjning och kontaktskapande deltog delegationens ordförande även digitalt som talare vid Forum for the Arctic and Antarctic. Det anordnades i Kiruna i november av Luleå tekniska universitet, Umeå universitet och Polarforskningssekreteriatet.

Delegationsmöten

Delegationen höll sju delegationsmöten under året och mötte även Sveriges Arktisambassadör Axel Wernhoff för informationsutbyte och uppdateringar om det arktiska samarbetet på regeringssidan. Vidare mötte delegationen representanter för Sametingets styrelse för information om verksamheten i samband med Sametingets plenum i riksdagen i maj. Delegationens ordförande och vice ordförande deltog också i de delegationspresidiemöten som talmanen kallade till under året.

Seminarier

Som kunskapshöjande aktiviteter och fördjupning inför den arktiska parlamentarikerkonferensen i Kiruna i mars 2024 anordnade delegationen ett antal seminarier i riksdagen under 2023. Dessutom ordnades ett i januari 2024, som förberedelse inför konferensen. Bland de inbjudna var samtliga riksdagsledamöter, tjänstemän och partikanslianställda i riksdagen. Det sistnämnda seminariet i januari 2024 hade temat säkerhet och beredskap ur olika perspektiv. Deltagande panelister var representanter för Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (Sipri), enheten för civilt försvar och beredskap vid Länsstyrelsen i Stockholm, Sametinget samt företaget Outmeals.

I april anordnades ett seminarium på temat cybersäkerhet i Arktis, som behandlade frågan om hur den arktiska regionen påverkas av växande hot från cyberattacker och dess påverkan på samhällets aktörer. Ett särskilt fokus lades på risker kopplade till väderförhållanden, geografiska avstånd och kritisk infrastruktur i den arktiska kontexten. Under seminariet deltog experter på cybersäkerhet och företrädare för samhällsfunktioner som utsatts för omfattande cyberangrepp – representanter för avdelningen för cyberförsvar och ledningsteknik vid Totalförsvarets forskningsinstitut, Cybercampus vid Kungliga tekniska högskolan, Svenska kyrkan samt Lidingö kommun.

Med anledning av delegationens ordförandes rapportörskap anordnade delegationen ett seminarium i november om utvecklingen i Arktis på temat hållbar avfallshantering. Frågor som behandlades var bland annat hur en hållbar och effektiv avfallshantering ska se ut och hur Sverige kan ta ledningen i dessa frågor. Vidare diskuterades att avfallshanteringen och den cirkulära ekonomin är utmaningar i den arktiska regionen, med tanke på de stora geografiska avstånden. Läckaget, det vill säga nedskräpningen, bidrar till marina plastföroreningar i haven och hotar att leda till en större kris för planeten. I panelen deltog representanter för stiftelsen Håll Sverige Rent, Sotenäs kommun och Sotenäs marina återvinningscentral, Svenska turistföreningen samt Avfall Sverige.

Ytterligare information om det arktiska parlamentarikersamarbetet finns på www.arcticparl.org.

BILAGA 1

Förteckning över rekommendationer och interna beslut

Presidiet

Rek. 8/2024	Ett fördjupat samarbete mellan Norden och Baltikum
Rek. 15/2024	Samarbetsprogram 2025-2030
Rek. 16/2024	Ministerrådsförslag om budget 2025
Rek. 20/2024	Nordisk försvars- och säkerhetskommision
Rek. 9/2024	Göra Norden självförsörjande och oberoende av auktoritära regimer
Rek. 21/2024	Uppdatering av Helsingforsavtalet

Utskottet för ett hållbart Norden

Rek. 6/2024	Hållbar turism
Rek. 7/2024	En nordisk Östersjöstrategi
Rek. 22/2024	Klimatförändringarnas hot i Arktis och behovet av samarbete för hållbarhet
Rek. 23/2024	Moratorium för gruvbrytning på djuphavsbotten
Rek. 24/2024	Transparens kring fossila resurser
Rek. 25/2024	Transparens kring fossila resurser
Rek. 26/2024	Nordiskt samarbete om att säkra havsvind i Östersjön
Rek. 27/2024	Export av avloppsvatten i Norden
Rek. 28/2024	Export av avloppsvatten i Norden
Rek. 29/2024	Etablera gemensamma principer för nordiskt producentansvar för textilier
Rek. 30/2024	Grön skattereform och klimatpolitik för framtiden
Rek. 31/2024	Grön skattereform och klimatpolitik för framtiden
Rek. 32/2024	Stöd till småskaliga jordbruk
Rek. 33/2024	Främjande av solceller vid större parkeringsanläggningar
Rek. 34/2024	Nordiskt samarbete om biologisk mångfald och naturvård
Rek. 35/2024	Nordisk uppföljning av globalt avtal om biologisk mångfald

Utskottet för kunskap och kultur i Norden

- Rek. 3/2024 Nordisk spragpolitik
- Rek. 4/2024 En nordisk insats för att hjälpa studenter i instabila länder
- Rek. 5/2024 En utlånsordning för kulturskatter mellan nordiske institusjoner
- Rek. 36/2024 Delegationsförslag om PISA-undersökning

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden

- Rek. 1/2024 Forenkling af den nordiske skatteaftale
- Rek. 2/2024 De nordiske grænsekomiteer
- Rek. 10/2024 Nordisk stemme i nasjonale transportplaner (Nordisk ministerråd)
- Rek. 11/2024 Nordisk stemme i nasjonale transportplaner
- Rek. 12/2024 Felles nordisk byggeteknisk forskrift og krav for å redusere kostnader og bidra til økt konkurranse
- Rek. 13/2024 Felles nordisk byggeteknisk forskrift og krav for å redusere kostnader og bidra til økt konkurranse
- Rek. 14/2024 Påskynda arbeidet med att riva gränshinder genom stärkt mandat för Gränshinderrådet
- Rek. 37/2024 Stärka och förenkla transportmöjligheterna i Norden
- Rek. 38/2024 Infrastruktur för kristider

Utskottet för välfärd i Norden

- Rek. 17/2024 Jämställd klimatpolitik
- Rek. 18/2024 Nordiskt samarbete mot rasism och annan extremism
- Rek. 19/2024 Nordiskt samarbete mot rasism och annan extremism

Interna beslut

- IB 1/2024 Ett fördjupat samarbete mellan Norden och Baltikum (82988)
- IB 2/2024 Tillæg til arbejdsordningens §72

Samtliga dokument finns på rådets webbplats: www.norden.org.

BILAGA 2
Missiv parlamentariska Östersjökonferensen

2025-02-22

Nordiska rådets svenska delegation

**Redogörelse för verksamheten inom den parlamentariska
Östersjökonferensen 2024**

Riksdagens delegation till den parlamentariska Östersjökonferensen godkände den 22 februari 2025 redogörelsen för verksamheten inom den parlamentariska Östersjökonferensen (Baltic Sea Parliamentary Assembly, BSPC) 2024.

Redogörelsen översänds för att bifogas Nordiska rådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2024.

Vänliga hälsningar,

Staffan Eklöf (SD)
Ordförande för riksdagens delegation till den parlamentariska
Östersjökonferensen (BSPC)

BILAGA 3

Missiv arktiska parlamentarikerkonferensen

SVERIGES
RIKSDAG

2025-02-22

Nordiska rådets svenska delegation

Redogörelse för verksamheten inom den arktiska parlamentarikerkonferensen 2024

Riksdagens delegation till den arktiska parlamentarikerkonferensen godkände den 22 februari 2025 redogörelsen för verksamheten inom den arktiska parlamentarikerkonferensen (Conference of Parliamentarians of the Arctic Region, (CPAR) 2024.

Redogörelsen översänds för att bifogas Nordiska rådets svenska delegations redogörelse om verksamheten 2024.

Vänliga hälsningar

Alexandra Anstrell (M)

Ordförande för riksdagens delegation till den arktiska parlamentarikerkonferensen (CPAR)